

**FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY PALACKÉHO
V OLOMOUCI**

KATEDRA SLAVISTIKY

**BAJKAL – PERLA SIBIŘE
BAIKAL – THE PEARL OF SIBERIA**

Bakalářská práce

Vypracoval: Kamil Vařečka

Obor: Ruština se zaměřením na hospodářsko-právní a turistickou oblast

Vedoucí práce: PhDr. Milena Machalová

OLOMOUC 2012

Prohlašuji, že jsem práci vypracoval samostatně a uvedl všechny použité
prameny.

V Olomouci, 24. 4. 2012

podpis

Děkuji PhDr. Mileně Machalové za konzultace, rady a připomínky, které mi během psaní bakalářské práce poskytla.

podpis

OBSAH

ÚVOD.....	6
1 OBECNĚ O BAJKALU.....	8
1.1 Vznik.....	8
1.2 Klima.....	8
1.2.1 Teplota.....	9
1.2.2 Cirkulace atmosféry.....	9
1.3 Vodstvo.....	10
1.3.1 Průzračnost.....	11
1.3.2 Vodní režim.....	11
1.3.3 Teplota vody.....	12
1.3.4 Led.....	12
1.4 Flóra a fauna Bajkalu.....	12
2 OBYVATELSTVO.....	15
2.1 Historický vývoj.....	15
2.2 Pronikání Rusů na Sibiř.....	16
2.2.1 Starověrci.....	17
2.3 Charakteristické rysy obyvatel.....	17
2.4 Tradice a pravidla chování.....	18
2.5 Víra.....	19
2.5.1 Šamanismus.....	19
2.5.2 Buddhismus.....	20
2.6 Kuchyň Přibajkalska.....	21
3 CESTOVNÍ RUCH.....	23
3.1 Aktivní odpočinek.....	23
3.2 Ubytování.....	25
3.3 Doprava.....	26
3.3.1 Letadlo.....	26
3.3.2 Vlák.....	27
3.3.3 Doprava v rámci Bajkalského regionu.....	28
3.4 Turisticky atraktivní místa.....	30
3.4.1 Západní břeh.....	30
3.4.2 Severní Bajkal.....	31

3.4.3	Východní břeh	32
3.5	Průzkum cestovních kancelářích	32
4	EKOLOGIE A OCHRANA JEZERA BAJKAL	38
4.1	UNESCO	39
4.2	Zvláště chráněná území	40
4.2.1	Přírodní rezervace	40
4.2.2	Národní parky	42
4.3	Hlavní ekologické problémy Bajkalu a jeho okolí	43
4.3.1	Bajkalský celulózo-papírenský kombinát	43
4.3.2	Znečišťování Bajkalu řekou Selengou	45
4.3.3	Hydroelektrárny na řece Angaře	46
4.3.4	Turistický ruch	47
4.3.5	Další ekologické problémy	48
ZÁVĚR	51
РЕЗЮМЕ	53
BIBLIOGRAFIE	59
PŘÍLOHY	65
ANOTACE	68

ÚVOD

Jezero Bajkal je považováno za jeden z nejznámějších symbolů ruského přírodního bohatství a samotného Ruska jako takového. Bajkal se pyšní největší hloubkou ze všech jezer na Zemi, přičemž zadržuje asi pětinu veškerých světových zásob pitné vody. Jeho stáří se odhaduje na 25-30 milionů let. Už odpradávná vzbuzuje toto podivuhodné jezero zájem vědců, cestovatelů, dobrodruhů a jiných lidí, kteří mají touhu blíže poznat neopakovatelný vodní svět obehnaný nezkrotnou přírodou. Proto se Bajkal řadí na přední místa v návštěvnosti.

V úvodní kapitole se zaměřím na popis základních geologických, klimatických a přírodních poměrů Bajkalského jezera. Cílem této kapitoly je objasnění vzniku jezerní kotliny, přiblížení specifik místních klimatických podmínek a definice charakteristických vlastností bajkalského vodstva. Na závěr kapitoly se budu zabývat unikátními světy bajkalské flóry a fauny, které jinde na Zemi nenachází obdoby.

V následující kapitole se budu blíže věnovat obyvatelstvu Bajkalského regionu. Chci se soustředit především na historický vývoj zdejší sibiřské populace a její současnou kulturu. Z pohledu kultury obyvatelstva se vynasnažím přiblížit místní zvyky, tradice a pravidla chování. Dále popíši víru, zejména pak, pro nás nevšední, šamanismus a buddhismus. V závěru kapitoly se budu zabývat tradiční bajkalskou kuchyní.

Další část mé práce tvoří stěžejní kapitoly o cestovním ruchu na Bajkalu a ekologie a ochrana bajkalské přírody. Cestovním ruchem se, mimo jiné, detailněji zabývám i z důvodu, že je jedním ze zaměření mého studovaného oboru, a mám proto k tomuto tématu bližší vztah. Cestovní ruch je dynamicky rozvíjející se oblast celosvětového průmyslu, která se samozřejmě týká i místa, jako je Bajkalské jezero. Z tohoto důvodu je jedním z cílů mé práce objasnění turistického potenciálu Bajkalu a jeho okolí. Na konci kapitoly týkající se cestovního ruchu se zaměřím na částečné zmapování zájezdů na Bajkal poskytované českými cestovními kancelářemi nebo agenturami.

V poslední kapitole se zaměřím na ekologii a ochranu jezera Bajkal. Péče o přírodní krásy a jejich zachování dnes už není záležitostí pouze zfanatizovaných aktivistů. Ekologie a ochrana přírody nabývají poslední dobou plnohodnotného významu. Čím dál více lidí si začíná uvědomovat fakt, že příroda je neustále omezována a je třeba učinit patřičné kroky, které tento dlouhodobý trend zastaví. Rusko se v tomto

ohledu řadí k zemím, které ekologii a ochranu přírody neberou tak vážně, jak by měly. Ve své práci se budu nejprve věnovat popisu vzniku několika zvláště chráněných území, která negativní vlivy lidské činnosti omezují či zcela vylučují. Mým dalším cílem je zmapovat aktuální ekologická nebezpečí samotného jezera i jeho přilehlých oblastí, přičemž největší pozornost věnuji stavbě a činnosti kontroverzního celulózo-papírenského závodu.

1 OBECNĚ O BAJKALU

1.1 VZNIK

Bajkalská kotlina získala svou podobu důsledkem dlouhotrvajících tektonických procesů, které probíhají i dnes. Nachází se v místě vysoké aktivity zemské kůry, v místě střetu dvou tektonických desek (euroasijské a amurské). Každým rokem se tyto tektonické desky rozcházejí průměrně o dva centimetry. Proto se západní a východní protilehlé břehy od sebe neustále vzdalují. Hypotézy vědců o vzniku bajkalské kotliny se však rozcházejí v tom, jakým způsobem se zemská kůra při jejím formování pohybovala. Na toto téma vznikaly od dob prvních vědeckých expedic za poznáním záhadného vzniku kotliny mnohé teorie a vědecké práce. Mezi jinými se můžeme setkat například s myšlenkou, že bajkalská kotlina vznikla propadnutím zemské kůry při rozsáhlém zemětřesení. Nakonec vědci dospěli k závěru, že kotlina je výsledkem poklesu mohutného bloku zemské kůry podél dvou svislých zlomů. Tento pokles byl pravděpodobně vyvolán napětím a tlaky v zemské kůře. Kořeny bajkalské kotliny sahají mnohem hlouběji než samotné, vodou naplněné, jezero. Pronikají až do oblasti svrchního zemského pláště, což představuje hloubku 50 až 60 kilometrů.

Bajkalská kotlina současné podoby vznikla, s největší pravděpodobností, postupným spojením několika oddělených kotlin. Za nejstarší se považuje střední kotlina, která se nejdříve spojila s jižní. Obě pak byly od severní kotliny odděleny souvislým pásem souše. Když došlo vlivem tektonické činnosti k poklesu prahu, jezero dosáhlo své nynější podoby. Spolu s prohlubováním jezera probíhalo i zdvihání okolních horských hřbetů. Bajkalské jezero tak bylo obeháno horským opevněním.¹

1.2 KLIMA

Specifikum bajkalského klimatu je tvořeno zejména jeho polohou. Bajkal se nachází v jižní části východní Sibíře, zaujímá obrovskou vodní plochu s velkými hloubkami a je obklopen horskými hřbety na jeho březích – to jsou hlavní faktory utvářející podnebí bajkalské kotliny.² V oblasti, kde se nachází bajkalská kotlina, převládá kontinentální klima. Oceánské klima sem nezasahuje. Meteorologové

¹ JANSKÝ, Bohumír. *Bajkal - perla Sibíře*. Praha: Panorama, 1989, s. 34-40.

² Tamtéž, s. 44.

však vědí, že tak obrovská masa vody způsobuje některé příznaky mořského typu klimatu. Výsledkem celého procesu utváření klimatu bajkalské kotliny je vzájemné působení a doplňování kontinentálního klimatu východní Sibiře a vodní masy jezera.³

1.2.1 TEPLOTA

Podle L. Rossolima je nejdůležitějším podnětem pro vznik typického klimatu bajkalské kotliny teplotní rozdíl mezi masou vody jezera a okolními hornatými svahy. Zmíněný teplotní rozdíl nepůsobí pouze mezi jezerem a souší, ale také způsobuje mohutnou vzdušnou cirkulaci v rámci bajkalské kotliny. Tyto faktory odlišují klima bajkalské kotliny od klimatu okolní východní Sibiře. Jako příklad uvádí rozdíl prosincových teplot mezi břehem Bajkalu a 70 kilometrů vzdáleného města Irkutsk. Na začátku prosince dosahují mrazy v Irkutsku (-20°) – (-25°), na břehu Bajkalu teploty neklesají pod (-12°) – (-15°). Zatímco v létě, když dosahují teploty v Irkutsku ($+25^{\circ}$) – ($+30^{\circ}$), je na břehu jezera „pouze“ ($+15^{\circ}$) – ($+18^{\circ}$).⁴ Teplo se však od Bajkalu nešíří daleko. B. Janský udává, že už po osmi až deseti kilometrech ucítí člověk zřetelné ochlazení.⁵

1.2.2 CIRKULACE ATMOSFÉRY

Výsledkem vzájemného působení obecné cirkulace atmosféry a místních atmosférických dějů vzniká systém větrů bajkalské kotliny. Hornaté hřbety odklánějí vítr ze svého směru do protáhlé bajkalské kotliny, která tu působí jako ústřední větrný koridor. Systém větrů se zde vyznačuje svou sezónní pravidelností a charakteristickými směry. V zimě vanou větry převážně směrem k jezeru. Naopak v létě větry obvykle vanou od jezera na pevninu.

Od října do prosince vane ze západu a severozápadu silný vítr *горная*, který proniká přes bajkalské horské hřbety a sestupuje až k jezeru. Zvláštním typem tohoto větru je mezi rybáři obávaná *сарма*. *Сарма* dostala své jméno podle řeky ústící do Malého moře a má stejně velkou ničivou sílu jako uragán. *Сарма* je známá hlavně rychlostí jejího vzniku, přičemž dosahuje rychlosti 40 m/s a více. Dalším druhem větru

³ РОССОЛИМО, Леонид Леонидович. *Байкал*. Москва: Наука, 1966, с. 42.

⁴ Tamtéž, s. 44.

⁵ JANSKÝ, Bohumír. *Bajkal - perla Sibiře*. Praha: Panorama, 1989, s. 46.

горная je vítr *харахаиха* vanoucí z údolí řeky Goloústné. Nazvána je podle kaňonu Tarchaj, kterým postupuje směrem k Bajkalu.

Ze severu a severovýchodu vane chladný *верховик*. Velmi známým větrem z burjatských písků je *баргузин*. Vane ze severovýchodu, z údolí řeky Barguzin. Z jižního konce Bajkalského jezera vane *култук*. Označení dostal podle stejnojmenného zálivu. *Култук* je vlahý vítr, který předpovídá deštivé počasí. Severní a východní úbočí pohoří Chamar-Daban jsou proto nejdeštivějšími místy celé bajkalské kotliny. Spadne zde více než 1200 milimetrů srážek za rok. Pro oblast jižní části Bajkalu je dále charakteristický teplý vítr *Шелонник*, který nejčastěji vane v pokročilém podzimu a v zimním období.

V letním období často vanou ze studené hladiny na ohřátou souš takzvané brízy mořského typu. V noci a brzy ráno bývá v údolích i na pobřeží velmi chladno, jelikož z hor vane vítr s názvem *холода*. Na Bajkalu se vyskytuje i obdoba alpského fěnu. Vane po celý podzim a na počátku zimy z jihovýchodního břehu napříč jezerem.

Každý druh větru má tedy na Bajkalu vlastní podobu. Tvoří nedílnou součást oblasti, kde se vyskytuje, stejně tak jako mysy, zálivy, řeky a pohoří. Místní obyvatelé se po dlouhá staletí naučili silným větrům čelit, i když někdy se na vlastní kůži přesvědčují, že na mocnou přírodu je člověk krátký.⁶

1.3 VODSTVO

Bajkalské jezero svou plochou (31 500 čtverečních kilometrů) zaujímá osmé místo mezi světovými jezery. Svými 1637 metry je považováno za nejhlubší a obsahuje 18 procent všech využitelných zásob vody na zemi. V bývalém Sovětském svazu připadalo na Bajkal 80 procent celkového objemu sladkých vod. Objemem zadržovaných vod se jezero Bajkal řadí na druhé místo. První zaujímá jezero Kaspické, které má však dvanáctkrát větší plochu. Mezi sladkovodními jezery Bajkal vyniká hlavně značným podílem hlubokých míst a průměrnou hloubkou.⁷

⁶ JANSKÝ, Bohumír. *Bajkal - perla Sibiře*. Praha: Panorama, 1989, s. 46-49.

РОССОЛИМО, Леонид Леонидович. *Байкал*. Москва: Наука, 1966. с. 49-55.

⁷ JANSKÝ, Bohumír. *Bajkal - perla Sibiře*. Praha: Panorama, 1989, s. 50-54.

1.3.1 PRŮZRAČNOST

První dojmy při seznamování s Bajkalem obvykle tvoří průzračná, čistá voda, která nabývá tmavomodré až modrozelené barvy. Průzračnost vod je způsobována schopností propouštět sluneční paprsky a je oslabována přítomností příměsí v podobě částic různého původu (například z vymývání břehů, naplaveniny přítoků řek, masové rozmnožení planktonu). Velká průzračnost bajkalských vod svědčí o přítomnosti malého množství těchto příměsí. V bajkalských vodách dosahuje průzračnost do hloubky až 40 metrů. Pro porovnání, v Kaspickém moři průzračnost nepřevyšuje 25 metrů a v nejčistší části světového oceánu, v Sargasovém moři, dosahuje do 66 metrů.

Bajkalská voda je rovněž výjimečná díky své chemické skladbě. V porovnání s jinými jezery obsahuje nízký počet minerálních a organických látek. „Bajkalská voda se také vyznačuje svou hojností kyslíku jak ve vrchních vrstvách u hladiny, tak ve spodních vrstvách u dna, což odlišuje Bajkal od jiných velkých jezer světa.“⁸

1.3.2 VODNÍ REŽIM

Podle B. Janského je do jezera Bajkal odvodňováno území o rozloze 540 034 km². Má 544 přítoků a pouze jeden odtok – řeku Angaru.⁹ O tom, kolik vlastně řek a potoků napájí Bajkal, se stále vedou spory. Nejčastěji jsem se setkal s čísly 336 nebo 544. Záleží na tom, jak velké toky považuje daný autor za řeky. Číslo 544 znázorňuje všechny toky bez ohledu na jejich velikost. V takovém případě je do této skupiny zahrnuto i množství potůčků o délce v řádech stovek metrů.

Více než 4/5 bajkalského povodí se nachází na jihu a jihovýchodně od jezera a je odvodňováno řekou Selengou, která představuje asi polovinu objemu celkového ročního přítoku. Každou sekundu přináší do jezera 934 m³ vody. Mezi další velké řeky, které napájí Bajkal, patří například Horní Angara, Barguzin, Sarma, Goloústná atd.¹⁰

⁸ КОЖОВ, М. М. *Байкал и его жизнь*. Москва: Издательство Знание, 1953, с. 15.

⁹ JANSKÝ, Bohumír. *Bajkal - perla Sibíře*. Praha: Panorama, 1989, s. 59.

¹⁰ Tamtéž, s. 59-60.

1.3.3 TEPLOTA VODY

V průběhu července a srpna se dále ohřívají svrchní vrstvy jezerní vody. V tomto období může teplota vody ve volné části jezera dosáhnout 12 až 14 °C. V pobřežních oblastech dosahuje teplota vod 17 °C a na mělčinách zátok se může teplota vyšplhat až k 22 °C. Od září probíhá postupné ochlazování povrchových vod a v listopadu se teplota přibližuje opět k 4 °C jak u hladiny, tak i v hloubkách. V období, kdy je hladina Bajkalu pokryta ledem, jsou nejnižší teploty vody pod ledem a stoupají spolu s hloubkou k 4 °C.¹¹

1.3.4 LED

Vody Bajkalského jezera se vyznačují tím, že zamrzají uprostřed zimy, v době, kdy už týdny oblast trápí mrazivé počasí. Led se z mělkých zálivů rozšiřuje na volnou hladinu jezera, přičemž nejdříve zamrzá severní kotlina. Následuje jižní, poté střední kotlina a v druhé polovině ledna je celé jezero, kromě oblasti u výtoku řeky Angary, pokryté souvislou ledovou plochou. Ledová vrstva trvá v různých oblastech různě dlouho. V jižní části kotliny začíná tát už začátkem května, ale na severu až v druhé polovině června.

V závislosti na charakteru zimy se tvoří i tloušťka bajkalských ledů. „V zimách chudých na sníh se tvoří obyčejně průzračný led s mocností 100 až 110 centimetrů. Jestliže je množství sněhu veliké, může tloušťka činit jen 60 až 65 centimetrů. Bývají však i taková místa, kde mocnost ledu je více než dvoumetrová.“¹² Ledová pokrývka bajkalské hladiny hraje každou zimu důležitou roli v životě místních obyvatel. Ledovou plochu lidé využívají k dopravě už po staletí. Zkracují si tak cestu mezi protilehlými břehy, a dokonce tudy dříve vedly i cesty na Dálný východ, se kterým Rusko intenzivně obchodovalo.¹³

1.4 FLÓRA A FAUNA BAJKALU

Jakkoliv je Bajkal zajímavý, nade vše vyniká unikátní svět rostlin a živočichů. Zdejší fauna a flóra je početně velmi bohatá a druhově rozmanitá. Množstvím

¹¹ JANSKÝ, Bohumír. *Bajkal - perla Sibíře*. Praha: Panorama, 1989, s. 65-66.

¹² Tamtéž, s. 71.

¹³ Tamtéž, s. 69-73.

a rozmanitostí připomíná Bajkal spíše moře než jezero. Údaje o celkovém počtu druhů organismů se v jednotlivých zdrojích liší. B. Janský udává, že v Bajkalském jezeře žije asi 1550 druhů živočichů a 1085 rostlinných organismů.¹⁴ Jiný zdroj udává dokonce více než 2600 druhů živočichů.¹⁵ Značné množství organismů žijících v Bajkalu patří mezi endemity. Endemité jsou takové organismy, které žijí pouze na určitém místě na Zemi a nikde jinde se nevyskytují.

V mělkých zátokách a deltách řek se vyskytují nám dobře známé rostliny jako orobinec, ostřice, rákos a jiné vyšší rostliny. V příbojových oblastech otevřeného Bajkalu jsou na kamenech přichyceny mnohé druhy řas, které jsou v pobřežní zóně rozšířeny asi do padesáti metrové hloubky. Hluběji se vyskytují pouze jednobuněčné řasy, přibližně do 120 metrů. Hlavní, podstatnou část biomasy vodních rostlin tvoří fytoplankton, který se pohybuje ve svrchní vrstvě vodního sloupce, kam bohatě zasahují sluneční paprsky.¹⁶

Z bezobratlých živočichů bajkalských vod tvoří nejpestřejší skupinu blešivci. Další významnou skupinu v masovém zastoupení představují máloštětinatci. Z kmene měkkýšů žijí v Bajkalu jednak zástupci druhů běžných i v jiných sibiřských jezerech, a jednak druhy endemické. Skupinu hmyzu reprezentují v masovém množství chrostíci a pakomáři, jejichž larvy jsou důležitým potravním článkem pro většinu ryb.

Druhové zastoupení v otevřených prostorech Bajkalu je podstatně nižší, než v pobřežních zónách nebo na dně jezera. Nejdůležitějšími představiteli zooplanktonu, kteří tato rozlehlá prostranství bajkalských vod obývají, jsou korýši *Epischura baicalensis*. Korýši představují jakýsi filtr bajkalských vod.

Nejvýznamnější skupinou živočichů v bajkalských vodách jsou pro člověka ryby. V Bajkalu jich žije 52 druhů. Z toho více než polovina žije pouze na Bajkalu a nikde jinde na světě. Druhově nejpestřejší jsou vranky. Každoročně se vyloví nejvíce kusů síha tažného, známého také pod jménem omul. Teplé, ohřáté vody pobřežních zón obývají ryby, které dobře známe i z našich šířek. Tuto skupinu zastupují jeseter, okoun, mník, jelec, sumec, cejn, plotice, štika a jiné. Mezi další významné druhy ryb Bajkalu patří siven arktický, hlavatka sibiřská, amurský kapr, síh severní a lipan. Zajímavé jsou ryby známé pod názvem golomjanky. Golomjanky tvoří nejpočetnější skupinu ryb v Bajkalu a představují asi dvě třetiny hmotnosti všech ryb v jezeře. „Mají lysé tělo

¹⁴ JANSKÝ, Bohumír. *Bajkal - perla Sibíře*. Praha: Panorama, 1989, s. 74.

¹⁵ Байкал. *Магия Байкала* [online]. © 2003-2012 [cit. 2012-03-26]. Dostupné z: <http://www.magicbaikal.ru/common.htm>

¹⁶ JANSKÝ, Bohumír. *Bajkal - perla Sibíře*. Praha: Panorama, 1989, s. 77-79.

(bez šupin), průzračně-matné barvy s odstínem růžové, jež u zdravých jedinců silně prosvítá.¹⁷ Tuk golomjanek se cení díky vysokému obsahu vitamínu A.¹⁸

Mezi nejzajímavější živočichy bajkalského jezera rozhodně patří tuleň bajkalský, neboli něrpa. Jako jediný zástupce vodních savců tvoří vrchol potravní pyramidy bajkalského ekosystému. V dospělosti měří tato mohutná zvířata 100 až 140 centimetrů a váží od 45 do 130 kilogramů. Vyskytují se po celém jezeře. Nej hustěji však obývají Uškaní ostrovy ve střední části Bajkalu. Pouze zde můžeme na březích spatřit skupiny o stovkách jedinců, kam vylézají hlavně za slunečného počasí.¹⁹

¹⁷ КОЖОВ, Михаил Михайлович. *Биология озера Байкал*. Москва: Издательство Академии Наук СССР, 1962, s. 96. (vlastní překlad)

¹⁸ JANSKÝ, Bohumír. *Bajkal - perla Sibíře*. Praha: Panorama, 1989, s. 80-96.

¹⁹ Něrpa, tuleň Bajkalu. *Vesmír* [online]. 2004, č. 8 [cit. 2012-04-16]. Dostupné z: <http://www.vesmir.cz/clanek/nerpa-tulen-bajkalu>

2 OBYVATELSTVO

Bajkal tvoří pomyslnou hranici mezi dvěma významnými územními celky – Irkutskou oblastí a Burjatskou republikou. Irkutská oblast obklopuje západní stranu jezera a zaujímá plochu 774 800 km². Hlavním městem oblasti je Irkutsk s 589 300 obyvateli (r. 2011). Celkový počet obyvatel Irkutské oblasti je 2 427 900 (r. 2011). Převážná většina obyvatel (79 %) žije ve městech.²⁰ Největší podíl v národnostním složení mají Rusové – 88,3 %, poté následují Burjaté – 3,2 % a Ukrajinci – 1,3 % (r. 2011).²¹ Ostatní národnostní menšiny tvoří velmi malý, zanedbatelný podíl na národnostním složení.

Burjatská republika obklopuje Bajkal z jižní a východní strany. Zaujímá plochu 351 300 km². Celkový počet obyvatel činí 960 700 (r. 2009). Rozložení obyvatel mezi venkovem a městy je poměrně vyrovnaný, přičemž počet obyvatel ve městech mírně převažuje – asi 60 % z celkového počtu. Přibližně jedna třetina všech obyvatel Burjatské republiky žije v hlavním městě Ulan-Ude. Národnostní složení je tvořeno zejména Rusy – 67,8 % a Burjaty – 27,8 % (r. 2002). Zbýlá procenta zaujímají málopočetné národnosti jako například Evenkové.²²

2.1 HISTORICKÝ VÝVOJ

Ještě v 16. století se v rozlehlé Sibiři pohybovaly z místa na místo kočovné kmeny. Důvodem jejich putování bylo neustálé hledání obživy. Lovily kožešinová zvířata, která jim zajišťovala přísun masa a stejně cennou kožešinu. Mimo to chytaly ryby, sbírali nejrůznější byliny a jejich plody. Původní sibiřští obyvatelé se vyznačovali vystouplými lícními kostmi a šikmýma očima. Drsné klima ze Sibiřanů vychovávalo odolné lidi vůči mnohdy neúprosné přírodě. Už v této době se proslýchalo, že Příbajkalská oblast je bohatá a hustě osídlená.

Následující staletí se na jednotlivých kmenech podepsala zcela odlišně. Některé kmeny počet svých lidí zdatelně zvýšil a jiné zůstaly beze změny, nebo se jejich stav snížil. Zvláštní podíl na vymírání populace slabších sibiřských kmenů měly několikrát

²⁰ Общая информация об Иркутской области. *Иркутская область: Официальный портал* [online]. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://irkobl.ru/irk/>

²¹ Гражданское общество. *Иркутская область: Официальный портал* [online]. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://irkobl.ru/society/civil/>

²² Республика Бурятия. *Эксперт РА: Рейтинговое агентство* [online]. 1997-2012 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://www.raexpert.ru/database/regions/buryat/>

opakované epidemie neštovic. V průběhu let se mnohé kmeny spojovaly a vytvářely odolnější útvary proti nepřátelským nájezdům. Tím se také kulturně obohacovaly a spolu se snažily o vybudování prosperujícího hospodářství.

V bezprostřední blízkosti Bajkalského jezera se během historického vývoje vystřídalo několik kmenů a národů, ale většina postupem času zcela zanikla. Mezi nejstarší národy patří Evenkové, jejichž mnohé rody byly Burjaty zcela asimilovány. Burjaté dnes žijí v celé oblasti východního pobřeží Bajkalu a v některých místech západního pobřeží ve střední a severní části jezera. Kromě toho obývají také největší ostrov Olchon.²³ „Název národnosti pravděpodobně vznikl od mongolského slova „*бур*“, což znamená „lesní člověk“, nebo je odvozen od kořene „*бур*“ – „lovec sobola.“²⁴

2.2 PRONIKÁNÍ RUSŮ NA SIBIŘ

Nekonečná sibiřská prostranství byla Rusy ze západní strany Uralu dlouho opomíjena. První pronikání Rusů na Sibiř probíhalo na přelomu prvního a druhého tisíciletí našeho letopočtu. Tehdy spočíval zájem Rusů hlavně v obchodu se sobolími kožešinami, za které byli ochotni sibiřským lovcům velmi štědře zaplatit.

V 15. století Moskva expandovala směrem na východ, ale hlubší postup do nitra Sibiře Rusům znemožňoval takzvaný sibiřský tatarský chanát. Roku 1581 se v důsledku sporů vydalo 540 kozáků v čele s Jermakem Timofejevičem a třemi stovkami Stroganovských bojovníků na cestu za účelem podmanění tatarského chanátu. Následujícího roku 1582 dobyli tatarský chanát.²⁵ „Po zlomení Kučjumova odporu již nestálo ruské expanzi dál na východ v liduprázdné Sibiři téměř nic v cestě. V roce 1638 dospěly ruské oddíly až k břehům Pacifiku.“²⁶ V průběhu následujících staletí si Rusové osvojovali nová území. „Postupně pronikali mezi ovládané národy, zabydlovali se zde a stávali se preferovanou menšinou i oporou carské státní moci. Například v roce 1911 již Rusové na Sibiři tvořili 80 % obyvatelstva...“²⁷

²³ JANSKÝ, Bohumír. *Bajkal - perla Sibiře*. Praha: Panorama, 1989, s. 9-11.

²⁴ КОЧЕРГИН, И. *Путеводитель: Байкал*. Москва: Аякс-пресс, 2007, с. 12. (vlastní překlad)

²⁵ JANSKÝ, Bohumír. *Bajkal - perla Sibiře*. Praha: Panorama, 1989, s. 15-20.

²⁶ ŠVANKMAJER, Milan. *Dějiny Ruska*. Praha: Lidové noviny, 2004, s. 58.

²⁷ Tamtéž, s. 312.

2.2.1 STAROVĚRCI

V 18. století nechala Kateřina II. přemístit na Sibiř takzvané Starověrce. Byli to nábožensky založení lidé, kteří se neztotožňovali s církevními reformami patriarchy Nikona a požadovali dodržování starých církevních pravidel. Muži měli charakteristické dlouhé vousy a od ostatních se odlišovali i způsobem oblékání. Navzdory drsnému klimatu Sibíře se celé rodiny starověrců usadily i v Příbajkalské oblasti, kde velmi tvrdě pracovaly a časem vytvořily významnou součást zdejšího obyvatelstva. Zabývali se hlavně zemědělstvím a postupně se od Burjatů naučili chovat skot. Dodnes si tato skupina kolonizátorů zachovala svůj jazyk, tradice, kulturu a folklór. Právě díky své výjimečnosti byla v roce 2001 zařazena kultura starověrců pod ochranu UNESCO do skupiny nehmotného světového dědictví. Původní obyvatelstvo nazývalo Starověrce *семейскими*.²⁸ „Pro obyvatele Sibíře je slovo *семейские* spojeno s krásnými domy, sytě zbarveným oblečením a s živými tanci. *Семейские* ve svém stylu života zachovali mnoho atraktivních rysů: mravní stabilitu, kult rodiny, úctu ke starším, pracovitost a hlavně víru svých předků.“²⁹

2.3 CHARAKTERISTICKÉ RYSY OBYVATEL

Sibiřské obyvatelstvo se vyznačuje velmi úzkým vztahem k přírodě. Přestože život v drsném prostředí Sibíře není jednoduchý, pravý Sibiřan si domov nedokáže představit nikde jinde než právě zde. „To, co na Sibíři návštěvníky straší, je pro nás (původní Sibiřany) nejen obvyklé, ale dokonce nezbytné. Lehčeji se nám dýchá, když je mráz, než když prší. V neposkvrněné, divoké tajze se cítíme spokojeně a bezpečně. Nekonečné prostory a mohutné řeky vytvořily naši svobodnou a paličatou duši.“ (V. Rasputin)³⁰ Charakteristickými vlastnostmi Sibiřanů jsou pohostinství, dobrosrdečnost, čestnost a ochota pomoci druhému v nesnázích. Většina Sibiřanů, zejména pak lovci a rybáři, je odolná vůči nejrůznějším nemocem. Mnohé historické

²⁸ Староверы на Байкале. In: *Baikal Nature* [online]. © 2012 [cit. 2012-03-26]. Dostupné z: <http://www.baikalnature.ru/info/86609>

²⁹ Тамtéž (vlastní překlad)

³⁰ Что есть что. In: *Байкальская земля* [online]. © 1999 [cit. 2012-03-26]. Dostupné z: <http://baikal.irkutsk.ru/php/statya.php?razdel=baikal&nomer=14.txt> (vlastní překlad)

válečné události pak dokazují obrovskou odvahu sibiřských mužů v řadách vojáků. Nejvíce se proslavili za druhé světové války, kdy se stávali hrdiny Rudé armády.³¹

2.4 TRADICE A PRAVIDLA CHOVÁNÍ

Za hlavní tradici, která se udržuje už od vzniku prvních národů na Sibiři, se považuje uctívání přírody. Jakékoliv její poškození je nepřípustné. Pravidla pro chování člověka v přírodě Příbajkalska jsou ale téměř stejná, jako v našich přírodních rezervacích nebo národních parcích. Ve volné přírodě se nesmí trhat rostliny, pohazovat odpadky, zanechávat po sobě viditelné stopy (tím se myslí například rozkopnuté drny) atd. Na nábožensky významných místech by se nemělo křičet, nebo jiným způsobem opomíjet jejich vážnost.

Zvláštní význam má pro celé sibiřské obyvatelstvo oheň, kterému přisuzují magickou moc. Sibiřané věří, že oheň má jakousi očišťovací schopnost a chrání domov před zlem. V ohni se nesmí pálit odpadky a nesmí se přenášet do jiného domu či jurt (stanů kočovných národů a Burjatů).

Několik pravidel platí i v případě návštěvy burjatských jurt. První pravidlo se týká už samotného vstupu do jurty, kdy návštěvník nesmí stoupnout na práh obydlí. „V dávných dobách se člověk, který úmyslně stoupnul na práh, považoval za nepřítele.“³² Zavazadla a zejména zbraně by měly zůstat mimo prostory jurty. Burjaté považují severní stranu jurty za více čestnou, a proto jsou hosté přijímáni v této části. Zde však návštěvník musí počkat na svolení, aby se mohl posadit, nelze tak učinit pouze podle svého uvážení. Zajímavé je, že dodnes přetrvává rozdělení jurty na takzvanou mužskou a ženskou polovinu. Mužská část se obvykle nachází na levé straně od dveří do jurty a ženská část na straně opačné – pravé.

V případě návštěvy jakékoliv domácnosti je nutné dbát na to, aby host přijímal podávané pohoštění (například čaj) oběma rukama. Pokud bychom tak učinili pouze jednou rukou, znamenalo by to vyjádření nedostatečné úcty k hostitelům. Ještě před vstupem do domu je zvykem zout si obuv u prahu domu.

Při prohlídce buddhistického chrámu se lidé uvnitř pohybují po směru hodinových ručiček a do středu chrámu se nesmí chodit v době modliteb. Je zakázán

³¹ Что есть что. In: *Байкальская земля* [online]. © 1999 [cit. 2012-03-26]. Dostupné z: <http://baikal.irkutsk.ru/php/statya.php?razdel=baikal&nomer=14.txt>

³² Tamtéž (vlastní překlad)

vstup do chrámu v krátkých kalhotách a fotografovat se může pouze po svolení někoho z místních duchovních. Samozřejmostí je i eliminace hlasitých projevů návštěvníků.

Pokud se cizinec stane svědkem šamanského obřadu, měl by se vyhnout oblečení připomínající šamanské. Důležité je i to, aby se přihlížející cizinec nedotýkal šamanských atributů ani za účelem fotografování.³³

2.5 VÍRA

Obraz duchovního světa Příbajkalska je výsledek působení několika náboženských směrů – šamanismu původních obyvatel (má se na mysli Evenků a Burjatů) a nově příchozího buddhismu a křesťanství. Výjimečně se v Příbajkalské oblasti můžeme setkat s muslimy a židy.

Křesťanství přišlo spolu s vojenskými oddíly Kozáků a vyhoštěnými Starověrci při dobývání Sibíře Rusy. Už v polovině 17. století se tedy v oblasti Příbajkalska začaly objevovat pravoslavné kostely spolu s formováním křesťanského náboženského směru.³⁴

2.5.1 ŠAMANISMUS

Šamanismus se vyskytuje zejména v oblastech střední a severní Asie. Za posvátné místo šamanů se považuje bajkalský ostrov Olchon, kde se v dávných dobách, za vlády Čingischána, ukrývali pronásledovaní vyznavači této víry. Burjaté dodnes zachovali šamanismus na západním břehu Bajkalu, ale obyvatelé východního břehu podlehli silnému vlivu buddhismu.

Šamanismus přisuzuje jak živé tak neživé přírodě své duchy a bohy. Šaman pak představuje jakéhosi prostředníka mezi duchy, božstvem a „obyčejnými“ lidmi bez schopnosti spojit se s nadpřirozenými silami. Aby se šaman spojil s duchy a božstvem jiného světa, musí podstoupit tradiční rituál. Tento rituál probíhá v charakteristickém oblečení za divokého tance současně s bitím do bubnu a vyslovováním zaklínadel. Každý šaman má svůj osobitý způsob provedení rituálu, který je mnohdy podpořen omamnými látkami (například halucinogenními houbami). Šamani mají údajně schopnost předpovídat budoucnost, léčit a chránit obyvatelstvo

³³ Что есть что. In: *Байкальская земля* [online]. © 1999 [cit. 2012-03-26]. Dostupné z: <http://baikal.irkutsk.ru/php/statya.php?razdel=baikal&nomer=14.txt>

³⁴ КОЧЕРГИН, И. Байкал: Путеводитель. Москва: Аякс-пресс, 2007, с. 14-16.

před zlými silami. Mnohdy se však jedná o podvod a pokus přilákat co největší množství turistů.

Šamanem se člověk může stát několika způsoby. Nejčastěji je člověk vybrán do funkce šamana dědičně nebo jakousi boží rukou. Ojediněle se šamanem nazve člověk sám nebo ho jmenují příbuzní. „V případě výběru boží rukou, člověka, který se má stát šamanem, napadá zbesilost, přičemž ihned ztrácí rozum, utíká do lesa, pojídá kůru stromů, chodí do vody a ohně, ubližuje si noži.“³⁵ Dále se mluví o tom, že: „Bývají případy, kdy Boží vybírají budoucího šamana tím, že do něj udeří blesk, nebo padající kámen z nebe.“³⁶ Ať už je výběr šamana jakkoli krutý, nelze ho odmítnout, podle pravidel je budoucí šaman povinen své zvolení přijmout.

Pro šamanské účely se nestaví speciální budovy, obřady se mohou konat na libovolném místě. Podle šamanských tradic představuje jakýsi chrám sama příroda, ke které přistupují s úctou, a její poškození se považuje za největší hřích. Místa, kde se objevují duchové, označují dřevěnými totemy, nebo uvazují barevné stuhy na větve nejbližších stromů. Nejčastěji se však setkáme s kamennými pyramidami. V oblasti Bajkalského jezera se nachází dvě významné šamanské svatyně – Šamanská skála na ostrově Olchon a hora „Жима“.³⁷

2.5.2 BUDDHISMUS

V 17. století začal buddhismus pronikat k břehům Bajkalu přes Tibet a Mongolsko a v některých místech zcela nahradil původní víru. Někdy probíhalo zavádění buddhismu dosti drastickým způsobem, kdy šamani byli vězněni a upalováni. Proto vyznavači šamanismu utíkali na západní břehy Bajkalského jezera, kde pokračovali v uctívání své tradiční víry. Dodnes platí, že na západním břehu je více vyznavačů šamanismu a na východním břehu převládá buddhismus. Centrem buddhistů celého Ruska je město Ulan-Ude, nacházející se východním směrem nedaleko od Bajkalského jezera.³⁸

Buddhismus v Příbajkalské oblasti neměl pouze negativní dopad na původní obyvatelstvo. „Buddhismus měl dobrý vliv na rozvoj burjatské kultury – rozšířily se

³⁵ Шаманизм. *Baikal Nature* [online]. © 2012 [cit. 2012-03-26]. Dostupné z: <http://www.baikalnature.ru/info/86584> (vlastní překlad)

³⁶ Тамтэж (vlastní překlad)

³⁷ Тамтэж

КОЧЕРГИН, И. Байкал: Путеводитель. Москва: Аякс-пресс, 2007, с. 14-16.

³⁸ КОЧЕРГИН, И. Байкал: Путеводитель. Москва: Аякс-пресс, 2007, с. 15-16.

takové vědy jako filozofie, astronomie, gramatika, logika, technologie řemesel a umění, medicína, poetika, stylistika. Buddhismus s sebou přinesl muziku, tance, umění tisku knih.³⁹

Buddhismus je náboženský směr, který se týká celkové filosofie a etiky lidského života. Vychází z učení Siddhártha Gautama, původem z Indie, známého také pod jménem Buddha. “Buddhisté věří, že lidské bytosti jsou touhou připoutány k cyklu zrození, života a smrti a že se mohou nesčetněkrát narodit na různých úrovních existence.”⁴⁰ Cílem věřících je dostat se do nirvány. Nirvána je poslední článek životního koloběhu a představuje jakýsi stav, „v němž byly uhašeny plameny vášně a chtivosti“⁴¹. Jediným způsobem, jak se do nirvány dostat, je pochopení a odstranění strasti života, jejíž příčinou je touha po životě, radostech a penězích.⁴²

2.6 KUCHYŇ PŘIBAJKALSKA

V oblastech okolo Bajkalského jezera má člověk na výběr mezi burjatskou, ruskou a bajkalskou kuchyní. Burjatská jídla se připravují především z masa a významnou součástí burjatského jídelníčku tvoří také mléčné výrobky. V burjatské kuchyni jsou populární takzvané *ноззы*, což je obdoba klasických pelmeňů. Pro přípravu se používá masová nádivka z vepřového, skopového a hovězího masa, která se zabalí do těsta tak, aby byl shora otvor pro unikající páru. *Поззы* se poté připravují na páře v přikrytém kastrolu. Na stole nesmí chybět mléko a smetana. Oblíbený je u Burjatů i čaj s mlékem. Pro bajkalskou kuchyni je typickou surovinou pro přípravu jídel bajkalský omul nebo jiné ryby. Ryby se zde připravují ke konzumaci několika způsoby (uzené, solené, grilované atd.), včetně oblíbené rybí polévky uchy. V restauracích velkých měst, jako například Irkutsk nebo Ulan-Ude, je dokonce pravidelná nabídka evropských jídel. Mimo to se zde připravují jídla tradiční ruské kuchyně – boršč, karbanátky, bliny, houbové polévky a jiné.

Místní kuchyně je od pradávna založena na surovinách získaných z okolní tajgy a Bajkalu. Zdejší rybáři a lovci divoké zvěře znají mnoho receptů, jak připravit ulovenou kořist. Pokrmy si obvykle vaří v kotli nad rozpáleným ohněm a pro oživení chuti přidávají houby a nejrůznější byliny. Symbolem bajkalské kuchyně se stal omul,

³⁹ КОЧЕРГИН, И. Байкал: Путеводитель. Москва: Аякс-пресс, 2007, с. 15-16. (vlastní překlad)

⁴⁰ MICHAEL, Keene. *Světová náboženství*. Praha: Knižní klub, 2002, s. 66.

⁴¹ Tamtéž, s. 77.

⁴² Tamtéž, s. 66-85.

jehož jméno je známé i za hranicemi Sibíře. Nejčastěji se setkáme se soleným omulem. „Mezi gurmány se považuje za ideální zákusek ke studené vodce.“⁴³ Pokud si chce turista přivést omula domů, doporučuje se uzený omul, protože vydrží i několik dnů, aniž by se maso zkazilo.

Dalšími známými pokrmy jsou pelmeně a maso po sibiřsku. Pelmeně jsou těstové „kapsičky“ plněné nejčastěji masem, ale mohou se plnit i mnohými jinými surovinami, třeba marmeládou. Maso po sibiřsku se vyznačuje tím, že se do jeho plátek zabaluje tajgové kapradí a *черемша*. Maso se podává s bramborami a často se přidávají brusinky nebo *клюква*. Mezi sibiřskými lovci je rozšířen recept, kdy se plátky zvěřinového masa dostatečně nasolí, povaří se ve vodě a pak se udí nad ohněm. Tento způsob se využívá zejména v létě, jelikož uzené maso se pomaleji kazí.

Sibiřané si tradičně dělají zásoby jídla na zimu v podobě nejrůznějších zavařenin a nakládaných plodů rostlin. V zásobách se nejčastěji objevují okurky, zelí, kaviár a sladké marmelády. Výjimku však netvoří ani solené ryby. Jako tradiční sibiřské jídlo nesmím opomenout zmínit také sibiřské pirohy, které se na stůl podávají v mnoha variacích – s brusinkami, rybou, houbami i vejíčky.⁴⁴

⁴³ Что есть что. In: *Байкальская земля* [online]. © 1999 [cit. 2012-03-26]. Dostupné z: <http://baikal.irkutsk.ru/php/statya.php?razdel=baikal&nomer=14.txt> (vlastní překlad)

⁴⁴ Тамtéž

Питание. *Baikal Adventures* [online]. © 2005 [cit. 2012-03-26]. Dostupné z: <http://www.baikaladventures.com/rus/Generalinfo/eda.htm>

3 CESTOVNÍ RUCH

Pro vstup a pobyt v Ruské federaci (dále jen RF) musí občané ČR získat vízové povolení. O Ruské vízum je možné žádat pouze na ruských velvyslanectvích a konzulátech. Pokud je žadatel Ruského víza členem zájezdu pořádaného cestovní kanceláří, většinou zařizuje vízum cestovní kancelář. „K žádosti o vízum se přikládá voucher ruské cestovní kanceláře, anebo pozvání k návštěvě RF ověřené Federální migrační službou Ruské federace anebo Ministerstvem zahraničních věcí RF. K žádosti o udělení víza RF se dále předkládá fotografie, cestovní pas nebo jiný cestovní doklad a cestovní zdravotní pojištění na celou dobu pobytu na území RF. Cestovní doklad musí být platný minimálně 6 měsíců po ukončení pobytu v RF (pokud se jedná o žádost o udělení krátkodobého víza).“⁴⁵ „V souladu se zákonem je cestovatel povinen zaregistrovat se (být zaregistrován přijímající stranou) a posléze se odhlásit na každém místě, na kterém se zdrží déle než 7 dnů, v případě, že je ubytován v ubytovacím zařízení, splní tuto povinnost neohledně na délku pobytu ubytovacího zařízení.“⁴⁶

Jezero Bajkal přitahuje každým rokem stovky tisíc turistů z Ruska a mnohých jiných zemí světa. Jejich počet se neustále zvyšuje. Rozmanitost bajkalské přírody představuje pro návštěvníky široké spektrum možností, jak prožít dovolenou. Na své si zde přijdou milovníci pěší turistiky, rybaření, lovu, potápění a jiných aktivit. Na turisty, kteří nehodlají strávit svou dovolenou aktivní činností, čekají na bajkalských březích proslulé pláže hned vedle křišťálově čistých vod.

3.1 AKTIVNÍ ODPOČINEK

Pěší turistika si stále drží své významné místo mezi turisty a jedná se o nejrozšířenější způsob turistiky, který umožňuje libovolný výběr trasy i její délky. Pobřeží Bajkalu je však tak dlouhé, že se ani nejzdatnějším pěším turistům nepodaří navštívit všechna zajímavá místa v krátké době. Proto je vhodné spojit pěší turistiku s některými dopravními prostředky. Dále je třeba si uvědomit, že pěší túry trvající více dní už vyžadují určitou přípravu a zkušenost, protože delší pobyt v přírodě může být fyzicky velmi náročný.

⁴⁵ Víza - režim vstupu. *Atlas.zájezdy.cz* [online]. © 2003 - 2012 [cit. 2012-04-09]. Dostupné z: <http://dovolena.zajejdy.cz/rusko/viza-rezim-vstupu-5.html>

⁴⁶ Tamtéž

V bezprostřední blízkosti bajkalských břehů začala roku 2003 skupina dobrovolníků budovat jakýsi systém „ekologických cest“, který nese název *Большая Байкальская Тропа*. Tento projekt se má stát základem pro rozvoj ekologického turismu v Bajkalském regionu, umožňující nejen kontrolu nad přívalem turistů, ale i jejich vzdělávání v oblasti ekologie. Cesty se také budují z důvodu lepší dostupnosti zajímavých lokalit v okolí jezera.⁴⁷

Neméně zajímavá činnost na Bajkalu je sportovní rybaření, které nenechá chladným žádného rybáře. Rybářské výpravy se podnikají hlavně do mělkých zálivů, kde se vyskytují ryby jako štika, okoun, amurský kapr aj. V hlubších pobřežních místech, asi do 300 metrů hloubky, jsou vyhledávanou kořistí ryby jako jeseter, hlavatka a síh. Lov známého Bajkalského omula probíhá pomocí dlouhých sítí, a proto se zde naskytuje možnost zajímavé podívané s některými z místních rybářů, kteří obvykle neodmítnou menší počet turistů na palubě navíc.

Na Bajkalu existují i turistická centra, která se specializují přímo na rybaření. Jednou z nich je turistická agentura *Земля Байкала*, která organizuje rybářské zájezdy s možností ubytování v chatkách přímo na břehu jezera. Výhodou jsou různé typy člunů, které si může zákazník od agentury vypůjčit pro své rybářské účely. Ceny takových zájezdů se pohybují v rozmezí cca 40-70 tisíc rublů za 7 dní. Cena zahrnuje dopravu z Ulan-Ude k jezeru, ubytování, stravu, motorový člun, povolení k lovu a pojištění.⁴⁸ Aktuální informace, týkající se rybářských zájezdů cestovní agentury *Земля Байкала*, jsou dostupné na jejích internetových stránkách:

- <http://baikalfishing.com/>

Lov divoké zvěře má na Bajkalu dlouholetou tradici a místní obyvatelstvo je s touto činností velmi úzce spjato. Sportovní lov zvěře v bajkalské přírodě není naštěstí tak rozšířený, aby zdevastoval zdejší živočišnou populaci. Každým rokem přijíždí na Bajkal desítky zahraničních lovců, aby okusili lov vodního ptactva, ale hlavně zvěře žijící v tajze jako medvěd, jelen, divoké prase, ondatra, sobol aj. Samotný lov se provádí na různých místech Bajkalu v závislosti na počasí a ročním období. Lovecké zájezdy

⁴⁷ О БТ. *Большая Байкальская Тропа* [online]. © 2010 [cit. 2012-04-04]. Dostupné z: <http://www.greatbaikaltrail.org/ru/node/109>

⁴⁸ Условия и цены. Рыбалка на Байкале. *Земля Байкала* [online]. © 2002-2009 [cit. 2012-04-20]. Dostupné z: <http://baikalfishing.com/bezymjannaja/price-fishing>

nejčastěji organizují speciální turistické (lovecké) agentury, které spolupracují se zdejšími profesionálními lovci.⁴⁹

Jednou z takových turistických společností je *Центр охоты и туризма „Таловское“* nacházející se v Olchonském kraji asi 200 km od Irkutsku. Kromě lovu společnost nabízí i možnost odkoupení ulovené trofeje.⁵⁰ Aktuální ceny a podmínky loveckých zájezdů jsou k vidění na internetových stránkách společnosti:

- <http://grandbaikal.ru>

Mezi potápěči je Bajkal považován za podvodní království, kde vládne osobitý vodní život. Podvodní svět Bajkalu je pro potápění dostupný po celý rok, díky jedinečným vlastnostem zdejší vody, které jsem popsal v jedné z úvodních kapitol své práce. Reliéf bajkalských břehů umožňuje uskutečňovat prakticky všechny potápěčské ponory přímo ze břehu. Je to dáno tím, že potápěčské lokality se nenacházejí dále než 300 metrů od pobřeží. Mezi hlavní vyhledávané potápěčské lokality patří například Uškaní ostrovy, Východní Olchon, Listvjanka, Barguzinský a Čivyrkujský záliv, Malé moře aj.⁵¹

Pro příklad uvádím společnost *Байкал Тек*, která sídlí v Irkutsku a nabízí různé potápěčské kurzy, exkurze atd.⁵² Internetové stránky společnosti jsou:

- <http://www.baikaldiving.ru>

Soukromé společnosti, turistické agentury a organizace na Bajkalu nabízí opravdu širokou škálu aktivit, které mohou návštěvníci využít k tomu, aby strávili zajímavou dovolenou. Mimo těchto několika podrobněji popsaných činností dále jen zmiňuji: jízdu na koních, jízdu s psím spřežením, horské lyžování, sjíždění řek, horolezectví, kiting, windsurfing a mnoho dalších.

3.2 UBYTOVÁNÍ

Co se týká ubytování na Bajkalu, tak u turistů vesměs nevznikají žádné problémy. Pouze v Irkutsku se nachází okolo 500 ubytovacích zařízení. V Bajkalském

⁴⁹ Охота. *Baikaler.ru* [online]. © 2009-2010 [cit. 2012-04-05]. Dostupné z: <http://baikaler.ru/guide/activity/hunting/>

⁵⁰ Охота. *Гранд Байкал* [online]. © 2002-2011 [cit. 2012-04-20]. Dostupné z: <http://grandbaikal.ru/qa/630.html>

⁵¹ Дайвинг. *Baikaler.ru* [online]. © 2009-2010 [cit. 2012-04-07]. Dostupné z: <http://baikaler.ru/guide/activity/28/>

⁵² Дайвинг и отдых на Байкале. *Байкал Тек* [online]. 2012 [cit. 2012-04-20]. Dostupné z: <http://www.baikaldiving.ru/>

regionu je na výběr množství ubytovacích zařízení, včetně hotelů nejrůznějších cenových kategorií. Na březích Bajkalu jsou rozmístěny početné kempy a turistická centra s ubytováním, například v podobě jednotlivých dřevěných domků s různým stupněm vybavení. Na ostrově Olchon je možnost ubytování v burjatských „jurtách“ s kapacitou asi 4-5 lidí. Bajkalské turistické agentury mají také kontakty s místními obyvateli, díky čemuž zprostředkovávají pronájem jednotlivých pokojů v bytech nebo dokonce pronájem celých domů.

Ruský průvodce Bajkalským regionem varuje turisty, kteří se rozhodnou postavit si stan na břehu jezera. Některé soukromé organizace si přisvojují území okolo svých objektů a odhánějí turisty ze „svého“ území pryč. Přestože jednájí nezákonně, není tato skutečnost ojedinělou záležitostí a je potřeba s tím počítat. Výjimku tvoří prakticky celé území ostrova Olchon a řídce obydlená část oblasti severního Bajkalu.

Ubytovací infrastruktura v Bajkalském regionu zažívá dynamický rozvoj spolu s čím dál větším přílivem turistů. Vláda místních samosprávných celků se snaží co nejvíce využít turistický potenciál Bajkalu. Pokouší se proto o vybudování turistických center, které si udrží osobitost východní Sibiře, ale službami se přiblíží rozvinutému Západu. Někteří ruští a zahraniční odborníci však upozorňují na nedostatky rozvoje turistické infrastruktury na Bajkalu. Jedná se především o nevhodné umístění mnoha turistických objektů, zejména v oblastech, kde jsou stavby postaveny na úkor přírody.

Od roku 2007 se v oblasti zavádí celosvětově rozšířený systém „hvězdiček“, jejichž počet se odvíjí od kvality služeb v ubytovacím zařízení. Proto v mnoha ubytovacích zařízeních probíhají rozsáhlé rekonstrukce za účelem obdržení nejvyššího možného počtu „hvězdiček“. Aktivitu v tomto směru projevují zejména hotely menších měst.⁵³

3.3 DOPRAVA

3.3.1 LETADLO

Do hlavních dvou center Bajkalského regionu – Irkutska a Ulan-Ude, létají turisté ze vzdálených koutů Ruska a jiných zemí světa obvykle letadlem nebo jezdí

⁵³ КОЧЕРГИН, И. Байкал: Путеводитель. Москва: Аякс-пресс, 2007, с. 33.

vlakem. Nejrychlejším způsobem, jak se dostat k Bajkalu, je letadlo. Do Irkutsku létají každý den linky jak z Moskvy a Petrohradu, tak i z jiných velkých měst Ruska, jako například Jekatěrinburgu, Chabarovsku, Soči a jiných. Lety uskutečňují ruské letecké společnosti jako *Аэрофлот*, *Пулковские Авиалинии*, *Сибирь*, *Трансаэро*, *Уральские Авиалинии*, *Дальавиа* atd.⁵⁴

Z České republiky se organizují lety do Irkutsku jak z pražského Ruzyňského letiště, tak z brněnského letiště, přičemž cena zpáteční letenky se nejčastěji pohybuje v rozmezí 14-50 tisíc Kč. Délka letu trvá přibližně 10-14 hodin a celkový let má obvykle alespoň jedno mezipřistání, zpravidla v Moskvě nebo v Petrohradu, kde se také mohou vyměnit letadla zahraničních aerolinií za domácí, ruská. Od celkové délky letu je však nutné odečíst mnohdy několikahodinové prodlení při mezipřistání. Čistý čas letu z České republiky do Irkutsku nebo Ulan-Ude se tedy pohybuje okolo 8 hodin. Linky z českých, již zmíněných, dvou letišť do Irkutsku nebo Ulan-Ude uskutečňují například Czech Airlines, Rossiya-Russian Airlines nebo Aeroflot.⁵⁵ Letenky je možné zakoupit na některých internetových stránkách, které nabízí širokou škálu různých cenových kategorií. Jsou to například:

- <http://www.letenky.com/>
- <http://www.letuska.cz>
- <http://www.skyscanner.cz>

3.3.2 VLAK

Někteří zahraniční turisté dávají přednost tradičnímu způsobu cestování - vlakem, který v průběhu cesty na Bajkal po Transsibiřské magistrále mívá nekonečnou krajinu ruské Sibiře. Cestu vlakem ocení zejména komunikativní lidé. Rusové jsou známí svou přátelskou povahou, a pokud spolu lidé tráví několik dní v kupé vlaku, tak se rozhovorům nevyhnou. Často jsem v cestopisech četl zážitky z cest vlakem po Transsibiřské magistrále, kde si mnozí cestovatelé vychvalovali situace při setkání několika cestujících ve vlaku, jejich seznamování a společnou zábavu, kterou mnohdy doprovází pití známé ruské vodky.

Řadoví cestující si obvykle vybírají mezi dvěma typy jízdenek – *Плацкарта* (III. třída) a *Купе* (II. třída). Cena jízdenek II. třídy se pohybuje v rozmezí 8-13 tisíc

⁵⁴ КУЗНЕЦОВА, Е. *Байкал*. Москва: Издательство АСТ, 2010, с. 15.

⁵⁵ Letenky. *Letenky.com* [online]. © 1998-2010 [cit. 2012-04-20]. Dostupné z: <http://www.letenky.com/>

rublů a cena jízdenek III. třídy činí přibližně 3-5 tisíc rublů. V některých vlacích jsou k dispozici jízdenky I. třídy, jejichž cena se může vyšplhat až k 25 tisícům rublů. Aktuální ceny je možné dohledat na internetových stránkách Ruských železnic:

- <http://pass.rzd.ru/>

Jízdenky na Transsibiřskou magistrálu je možné koupit nejdříve 45 dní před odjezdem vlaku, a to přímo na území Ruské federace, jelikož mimo ni není koupě jízdenek možná. Některé cestovní kanceláře koupí jízdenek zajišťují, ovšem za příplatek. Cesta z Moskvy do Irkutsku trvá necelé čtyři dny a není možné v průběhu cesty přestoupit na jiný vlak, i když jede do stejného cíle. Pokud má cestující zájem například o prohlídku jednotlivých měst ležících na magistrále, musí si v každé železniční stanici koupit jízdenku do stanice, kde hodlá jízdu přerušit.

V průběhu cesty vlak několikrát zastavuje. Na nádražích je proto možnost nákupu potravin a suvenýrů, kterých je v těchto místech dostatek. Místní obyvatelé mnohdy čekají na vlak, aby mohli turistům na svých trzích prodat co největší množství zboží. Občerstvení je možné zakoupit také ve vlaku, kde se nachází jídelní vůz. Ve vagónech je pak nepřetržitě k dispozici vroucí voda pro přípravu teplých nápojů nebo instantních jídel. Výjimku netvoří ani sprcha, která je obvykle dostupná za poplatek okolo 100 rublů.⁵⁶

3.3.3 DOPRAVA V RÁMCI BAJKALSKÉHO REGIONU

Transsibiřská magistrála pokračuje z Irkutsku do hlavního města Burjatské republiky – Ulan-Ude. Kromě Transsibiřské magistrály vede Bajkalským regionem ještě Bajkalo-Amurská magistrála, která míjí severní pobřeží Bajkalu a protíná zde město Severobajkalsk. V regionu je také dobře rozvinutá autobusová doprava, kterou doplňuje systém „maršrůtek“. Další možností silniční dopravy je pronájem osobního automobilu u některé z místních půjčoven.

Jednou z méně obvyklých variant cestování po Přibajkalských oblastech je přeprava pomocí vrtulníku. Let vrtulníkem nabízí turistům pohled na zákoutí bajkalské přírody z ptáčích perspektiv. Díky vzdušnému letu mohou turisté vidět i místa, která jsou jinak těžko přístupná v relativně krátkém čase. Vrtulník s pilotem se dá pronajmout jak na vzdušnou exkurzi po Bajkalu, tak na konkrétní místa dostupná pouze vzdušnou

⁵⁶ Jak vypadá život ve vlaku. In: *Cestovatelský blog / Travel blog* [online]. 2009 [cit. 2012-04-04].

Dostupné z: <http://blog.kultovi.cz/?p=166>

Российские железные дороги [online]. © 2003-2012 [cit. 2012-04-12]. Dostupné z: <http://pass.rzd.ru/>

cestou. Tento způsob dopravy také často využívají vodáci nebo lyžaři. Irkutský *Городской авиа-спортивный клуб* organizuje lety například vrtulníkem typu Robinson R-44, jehož kapacita dovoluje pojmout spolu s pilotem tři další pasažéry. Trasu letu si volí zákazník sám podle svých potřeb. Na výběr jsou však i jiné vrtulníky nebo menší letadla, která mají větší kapacitu cestujících. Ceny letů se samozřejmě v jednotlivých leteckých společnostech liší. Vliv na finanční částku má délka letu a počet pasažérů, proto konečná cena mnohdy závisí na dohodě mezi zákazníky a poskytovateli letů.⁵⁷

V roce 1904 byla po dvou letech dokončena stavba unikátní železniční tratě lemující jihozápadní pobřeží Bajkalu. *Круглобайкальская железная дорога*, jak zní celý název, spojuje město Kultuk s přístavem Bajkal, které jsou od sebe vzdáleny asi 85 kilometrů. Dnes je tento úsek železniční tratě spíše vyhledávanou turistickou atrakcí, jelikož po celou cestu poskytuje cestujícím výhled na Bajkal. V roce 1970 dostala *Круглобайкальская железная дорога* status historicko-architektonická památka a byla vzata pod ochranu státu. Podél tratě se zachovalo množství zajímavých technických staveb, které byly vybudovány tak, aby zapadaly do okolní krajiny. Výsledkem je skanzen dokazující harmonické spolupůsobení člověka a přírody. Trasa protíná velké množství tunelů, mostů, viaduktů a jiných staveb. Co se týká složitosti a celkového charakteru stavby, nemá *Круглобайкальская железная дорога* v Rusku obdoby.⁵⁸

Z dopravní infrastruktury Bajkalu a jeho přilehlých oblastí nesmím vynechat pro turisty velmi atraktivní lodní dopravu. Lodní dopravu turisté nevyužívají pouze za účelem přesunu z jednoho místa na jiné. Výletní lodě nabízejí několikadenní plavby po jezeře, které poskytují možnost bližšího seznámení s bajkalskou přírodou. Poznávací lodní zájezdy jsou nejpopulárnější v červenci a srpnu, kdy je nejpříhodnější počasí a teplota vody na koupání při pobřežních zastávkách.

Na Bajkalském jezeře funguje v letním období lodní doprava několika kategorií podle komfortu, ceny a maximální možné kapacity lidí na palubě. Jsou zde jak lodě, které plují v pravidelných intervalech po stanovených trasách, tak soukromé lodě, které organizují plavby různé délky a trvání. Nejpopulárnější loď na Bajkalu je motorová loď typu *Ярославец*. Tento typ lodi může pojmout až 20 lidí. Nízký ponor dovoluje maximální přiblížení prakticky k libovolnému břehu jezera. Rychlost lodi

⁵⁷ Вертолетные экскурсии. *Baikaler.ru* [online]. © 2009-2010 [cit. 2012-04-04]. Dostupné z: <http://baikaler.ru/guide/activity/1/>

⁵⁸ Кругобайкальская железная дорога. *Магия Байкала* [online]. © 2003-2012 [cit. 2012-04-04]. Dostupné z: <http://www.magicbaikal.ru/info/railway.htm>

dosahuje nejvýše 18 km/hod., což je ideální rychlost pro pohodlnou plavbu s dostatkem času na prohlídku okolních míst.⁵⁹

3.4 TURISTICKY ATRAKTIVNÍ MÍSTA⁶⁰

Na březích Bajkalu a jeho okolních územích se nachází opravdu velké množství turisticky atraktivních míst. Jsou to především zvláště chráněná území, které jsem blíže popsal v kapitole týkající se ekologie. Dále jsou to různé pobřežní mysy, zálivy, zátoky, ostrůvky a výtoky řek, v jejichž blízkosti jsou většinou hojně vybudována turistická centra. V neposlední řadě jsou to města a menší vesnice lemuující pobřeží Bajkalu v celé jeho délce. V následujících podkapitolách zmiňuji pouze některá, výrazně známá místa, která každoročně přitahují velkou pozornost turistů.

3.4.1 ZÁPADNÍ BŘEH

Nejvýznamnějším městem na západ od Bajkalu je asi 70 kilometrů vzdálený Irkutsk. Irkutsk byl po dlouhou dobu svého historického vývoje největším administrativním, obchodním a kulturním centrem Sibíře. Dnes se považuje za centrum turistického ruchu Zauralska a je turisty pátým nejnavštěvovanějším místem v Rusku.

Nejnavštěvovanějším místem na Bajkalu je vesnice Listvjanka, která se nachází v jeho bezprostřední blízkosti u výtoku řeky Angary. Někteří nazývají Listvjanku „Branou Bajkalu“ a pro mnoho turistů začíná seznamování s jezerem právě zde. V dnešní době se pokládá za hlavní turistické centrum na jezeře a nachází se zde nejluxusnější hotely z celého Bajkalského regionu. Z Irkutska sem jezdí čtyřikrát denně autobus a každou hodinu „maršrůtka“. Do Listvjanky je možné dostat se i na lodi proti proudu řeky Angary, což není tak rychlé, ale cestující ocení její malebné břehy.

Návštěvu Listvjanky je možné spojit s prohlídkou unikátního Architektonicko-etnografického muzea *Тальцы*. Skanzen se dnes rozkládá na ploše 70 hektarů a zahrnuje 78 architektonických památek národů Irkutské oblasti z období 17-20. stol.

Západní břeh je poměrně vysoký a málo členitý. To znamená, že se zde vyskytuje pouze malé množství zálivů a zátok. Mezi výjimky patří známá Písečná zátoka, která se velmi často vyskytuje na pohlednicích a knižních obalech jako symbol

⁵⁹ Круизы по Байкалу. *Хадарта* [online]. © 2007-2012 [cit. 2012-04-04]. Dostupné z: http://hadarta.ru/ru/platnii_servis_i_raz/kruizi_i_turi_po_bai/

⁶⁰ КОЧЕРГИН, И. Байкал: Путеводитель. Москва: Аякс-пресс, 2007, с. 36-90.
КУЗНЕЦОВА, Е. *Байкал*. Москва: Издательство АСТ, 2010, с. 93-11.

Bajkalu. Sibiřská riviéra, jak ji mnozí nazývají, je vyhledávaným turistickým místem zejména v letních měsících, jelikož poskytuje příhodné prostředí pro odpočinek na pískové pláži s překrásným přírodním prostředím. Oba konce pláže jsou ohraničeny vysokými skálami – *Большой* (80 m) a *Малой* (60 m) *колокольнями*.

Dalším populárním místem pro turisty je pobřeží takzvaného Malého moře. Malým mořem se nazývá vodní plocha odříznutá od volného Bajkalu ostrovem Olchon. Voda se zde dobře prohřívá a v letních měsících je proto množství menších zátok a pláží hojně obsazeno rekreanty. Na březích Malého moře se také nachází velký počet turistických center.

Turisty nejnavštěvovanější ostrov na Bajkalu je Olchon. Olchon vyniká velkým počtem slunečných dní, plážemi, šamany a neobyčejnou krajinou. Podle turistického průvodce je v pobřežních oblastech nejteplejší voda na Bajkalu a nejhezčí pláže. Zároveň však upozorňuje, že tento fakt může v letním období způsobit nepříjemnosti, protože se na ostrov nahrne obrovské množství turistů.⁶¹ Dopravu mezi Olchonem a pevninou zajišťuje pravidelná, bezplatná, lodní doprava, která funguje od května do prosince. Mimo toto období je přeprava placená. Lodní doprava zahrnuje i přepravu automobilů.

Ve střední části západního břehu ostrova se nachází posvátný mys Burchan neboli Šamanská skála. Buddhisté a šamani považují skálu za svou svatyni, protože věří v její nadpřirozenou sílu. Dnes si téměř žádný turista neodpustí návštěvu pověstné jeskyně v Šamanské skále a prohlídku nástěnných maleb. O skále kolují mnohé pověsti, ale o faktické, neobyčejné síle, kterou má člověk na tomto místě pocítit, se přesvědčila už řada lidí.

3.4.2 SEVERNÍ BAJKAL

Oblast severního Bajkalu přitahuje turisty díky malebným krajinám, výbornému rybaření a lovu, termálním pramenům a horskému lyžování. Hlavně zde je vysoká pravděpodobnost, že turisté nenarazí na davy lidí, jako je to možné v jiných částech Příbajkalska. Severní Bajkal dodnes vypadá tak, jak vypadalo celé Příbajkalsko před 100 a 200 lety.

Severnímu Bajkalu dominuje poměrně mladé město Severobajkalsk, které bylo založeno roku 1974 při stavbě Bajkalo-Amurské Magistrály. V zimě Severobajkalsk

⁶¹ КОЧЕРГИН, И. Байкал: Путеводитель. Москва: Аякс-пресс, 2007, с. 73.

tradičně přitahuje milovníky lyžování a v letním období sem přijíždějí zájemci o ekoturistiku, jelikož se zde mohou napojit na síť *Большой байкальской тропы*.

Mezi přírodní skvosty oblasti severního Bajkalu patří bezpochyby ledovcové jezero Frolicha s plochou 16,5 km² a maximální hloubkou 80 m. Od Bajkalu je vzdálené 8 km. I přes velmi obtížný přístup k jezeru se každým rokem zvyšuje počet jeho návštěvníků. Jezero Frolicha svou krásou konkuruje takovým ikonám Bajkalského jezera jako například ostrovu Olchon nebo Písečné zátocy.

3.4.3 VÝCHODNÍ BŘEH

Při pohledu na mapu východního břehu Bajkalu člověka ihned upoutá rozměrný poloostrov Svatý Nos. Rozlohou 596 km² se jedná o největší poloostrov jezera. Povrch poloostrova je poměrně hornatý a nejvyšší bod měří 1878 m. Proto sem každým rokem přijíždějí milovníci zimních sportů. Od pevniny je poloostrov oddělen dvěma velkými zálivy – Čivyrkujským a Barguzinským. V Čivyrkujském zálivu se hloubka pohybuje do deseti metrů a voda se zde v letních měsících dobře prohřívá. Proto se záliv stal oblíbeným místem pro rekreaci na místních plážích, cestování na lodích a jiné aktivity. Na východním břehu zálivu vede ekologická stezka *Путь к чистому Байкалу*. Barguzinský záliv, největší záliv na Bajkalu, je mnohem hlubší a proudí v něm studenější voda než v prvním zmíněném zálivu.

Delta řeky Selengy je považována za ráj ornitologů. Delta největšího přítoku Bajkalu poskytuje útočiště pro velké množství ptactva, což je hlavní důvod poznávacích zájezdů a exkurzí na toto místo. Představuje největší shromaždiště vodního ptactva východní Sibiře. V průběhu podzimního migračního období přelétne přes deltu 5-7 mil. ptáků.

Východní břeh Bajkalu, po celé jeho délce, obklopuje Burjatská republika. Přestože její hlavní město Ulan-Ude neleží v těsné blízkosti jezera, tvoří velmi důležité centrum turistického ruchu v Bajkalském regionu. Ulan-Ude je jedním z nejstarších měst na Sibiři, ale nehledě na svůj věk, je dynamicky rozvíjející se turisty vyhledávané město.

3.5 PRŮZKUM CESTOVNÍCH KANCELÁŘÍ

V této podkapitole uvádím několik cestovních kanceláří, které organizují zájezdy na Bajkal. U některých cestovních kanceláří tvoří Bajkal pouze jednu

ze zastávek rozsáhlejší cesty, která dále pokračuje například do Mongolska nebo Číny. Mnohé cestovní kanceláře také nabízí buď totožné, nebo velice podobné zájezdy, proto uvádím pouze reprezentativní příklady. Hlavním účelem následujícího částečného zmapování podmínek a cen zájezdů je nastínit současnou situaci nabídek na českém trhu.

1)

Cestovní kancelář: CK Kudrna

Odkaz: <http://www.kudrna.cz>

Počet dnů: 19

Doprava: letecky

Typ: poznávací zájezd, turistický zájezd

Hlavní cíle: Irkutsk, Listvjanka, Port Bajkal, Kruglobajkalská magistrála, Sludjanka, Chamar-Daban, Ulan-Ude, Olchon

Ubytování: hostel, tábořiště

Cena zahrnuje: dopravu místními autobusy a pronajatými maršrůtkami, vlakem po Transsibiřské magistrále a lodí napříč Bajkalem i na ostrov Olchon, víza, ubytování, pojištění léč. výloh, zákonné pojištění CK a 3x pišingr

Cena: 18 720 Kč + cena letenek (asi 14 000 Kč)⁶²

2)

Cestovní agentura: Merkur

Odkaz: <http://www.merkur-travel.com>

Počet dnů: 7

Doprava: letecky

Typ: poznávací zájezd, rekreační zájezd

Hlavní cíle: Malé moře a okolí

Ubytování: chatky v turistickém areálu

Cena zahrnuje: ubytování, stravování – plná penze, služby průvodce, 2 pěší prohlídky a 1 výlet, transfery dle programu na linkovém autobusu, 1x sauna

Cena: 365 EUR⁶³

⁶² Bajkal. Kudrna [online]. © 2011 [cit. 2012-04-09]. Dostupné z: http://www.kudrna.cz/zajezd/bajkal.html?utm_source=adwords&utm_medium=ppc&utm_campaign=Bajkal-Zajezdy&gclid=CJrwyLbHp68CFcfP3wodqQpcXA

3)

Cestovní kancelář: China tours

Odkaz: <http://www.chinatours.cz>

Počet dnů: 14

Doprava: letecky

Typ: poznávací zájezd, turistický zájezd

Hlavní cíle: nejkrásnější místa pobřeží, Olchon, Irkutsk, buddhistické památky v Burjatsku

Ubytování: hotel, bungalov, soukromí, turistická ubytovna, lehátkový vlak

Cena zahrnuje: průvodce, letenku vč. všech poplatků Praha–Irkutsk–Praha, dopravu, ubytování, 6x polopenze, vstupné do národních parků, registrační poplatek, informační materiály

Cena: 47 900 Kč⁶⁴

4)

Cestovní kancelář: CK Nomád

Odkaz: <http://www.nomad.cz>

Počet dnů: 22

Doprava: letecky

Typ: poznávací zájezd, turistický zájezd

Hlavní cíle: Irkutsk, Listvjanka, Chamar-Daban, Ulan-Ude, Mongolsko, Čína

Ubytování: hotely, kempy, jurta

Cena zahrnuje: leteckou dopravu, vlaky, autobusy, taxíky, výlet lodí po Bajkalu, terénní vozy po Gobi, víza (Rusko), vstupy do národních parků, ubytování, průvodce, zdravotní připojištění, informační materiály

Cena: 68 490 Kč⁶⁵

⁶³ BAJKAL. *Merkur Travel Agency* [online]. © 2007 [cit. 2012-04-09]. Dostupné z: http://www.merkur-travel.com/page.php?id_category=15&id_razdel=121&id_article=358

⁶⁴ BAJKAL – PERLA SIBIŘE. *China Tours* [online]. © 2004-2012 [cit. 2012-04-09]. Dostupné z: <http://www.chinatours.cz/zajezdy/rusko/bajkal-perla-sibire/>

⁶⁵ BAJKAL, MONGOLSKO, ČÍNA - OD BAJKALU DO POUŠTĚ GOBI. *Cestovní kancelář Nomád* [online]. [cit. 2012-04-09]. Dostupné z: <http://www.nomad.cz/cs/zajezdy/199-bajkal-mongolsko-cina-od-bajkalu-do-pouste-gobi.html>

5)

Cestovní kancelář: CK Invia

Odkaz: <http://zajezd.invia.cz>

Počet dnů: 20

Doprava: letecky

Typ: poznávací zájezd, turistický zájezd

Hlavní cíle: Irkutsk, Sludjanka, Chamar-Daban, Ulan-Ude, Mongolsko, Čína

Ubytování: levnější hotely, kempy, jurta, lehátko ve vlaku

Cena zahrnuje: leteckou dopravu, vlaky, autobusy, taxíky, výlet lodí po Bajkalu, terénní vozy po Gobi, víza (Rusko, Mongolsko), vstupy do národních parků, ubytování, průvodce, zdravotní připojištění, informační materiály

Cena: 63 790 Kč⁶⁶

6)

Cestovní kancelář: Čedok

Odkaz: <http://www.cedok.cz>

Počet dnů: 12

Doprava: letecky

Typ: poznávací zájezd, turistický zájezd

Hlavní cíle: Irkutsk, Listvjanka, Kruglobajkalská magistrála, Ulan-Ude, Mongolsko

Ubytování: hotely, lehátko ve vlaku, jurta

Cena zahrnuje: leteckou dopravu v turistické třídě včetně tax a příplatků, dopravu po trase minibusem, vlakem, průvodce, 8 noclehů v hotelech s polopenzí, 1 nocleh ve vlaku v lůžkovém vozu bez stravování, 1 nocleh v jurtě s polopenzí, snídaní v den příletu do Irkutsku, večeri s folklorním představením v Ulan-Ude, celodenní výlet Krugobajkalskou železnicí včetně oběda, plavbu lodí po jezeře Bajkal s piknikem, vstupy do skanzenu Talcy a Limnologického muzea, vstupy a obědy během pobytu v Mongolsku, pojištění

Cena: 78 990 Kč⁶⁷

⁶⁶ Bajkal, Mongolsko, Čína. *Invia.cz* [online]. © 2000–2012 [cit. 2012-04-09]. Dostupné z: <http://zajezd.invia.cz/cina/bajkal-mongolsko-cina/bajkal-mongolsko-cina/tour-236310/?id=27928741>

⁶⁷ Transibiřskou magistrálou za krásami Bajkalu a Mongolska. *Čedok* [online]. ©2012 [cit. 2012-04-09]. Dostupné z: <http://www.cedok.cz/zajezdy/transibirskou-magistralou-za-krasami-bajkalu-a-mongolska-rusko-57652.htm>

7)

Cestovní kancelář: Veligrad Tour

Odkaz: <http://www.veligrad.cz>

Počet dnů: 19

Doprava: letecky

Typ: poznávací zájezd, turistický zájezd, trekking

Hlavní cíle: Irkutsk, Olchon, Čivyrkujský záliv, Ulan-Ude, Chamar-Daban, Sludjanka

Ubytování: hotel, ubytovna, kemp, volná příroda, lehátkový vlak

Cena zahrnuje: průvodce, letenku vč. všech poplatků Praha–Irkutsk–Praha, dopravu (s výjimkou MHD ve městech), ubytování, stravování, vstupné do národních parků, registrační poplatky, informační materiály

Cena: 44 400 Kč⁶⁸

8)

Cestovní kancelář: J. R. Tour

Odkaz: <http://www.jrtour.cz>

Počet dnů: 12

Doprava: letecky, vlakem (Transsibiřská magistrála)

Typ: poznávací zájezd

Hlavní cíle: Irkutsk, Listvjanka, Písečná zátoka, Olchon, Moskva, krátké zastávky ve velkých městech na Transsib. magistrále

Ubytování: hotel, jurta, loď, vlak

Cena zahrnuje: letenky a jízdenky vlakem, lodní dopravu, veškeré transfery, ubytování, plná penze 5x, polopenze 3x, pojištění léčebných výloh, služby průvodce a překladatele, vstupenky do objektů, služby místních průvodců, pojištění proti úpadku CK

Cena: 59 900 Kč⁶⁹

⁶⁸ Bajkal a Chamar-Daban. *Cestovní kancelář Veligrad Tour* [online]. 2012 [cit. 2012-04-09]. Dostupné z: <http://www.veligrad.cz/detail-hotelu/1/71749:bajkal-a-chamar-daban-rusko.html#terminy>

⁶⁹ Za tajemstvím Bajkalu. *J.R.Tour* [online]. © 2010 - 2012 [cit. 2012-04-09]. Dostupné z: <http://www.jrtour.cz/8-zajezdy/1-za-tajemstvím-bajkalu>

9)

Cestovní kancelář: CK Livingstone

Odkaz: <http://www.livingstone.cz>

Počet dnů: 29

Doprava: letecky

Typ: poznávací zájezd, turistický zájezd

Hlavní cíle: Irkutsk, Listvjanka, Bolšije Koty, Sludjanka, Pik Čerskovo, Mongolsko

Ubytování: turistická zařízení, stan

Cena zahrnuje: mezinárodní letenku do Irkutsku a zpět z Pekingu, letištní taxy, vstupní víza do Ruska, Mongolska a Číny, veškerou dopravu (vlaky, autobusy, taxíky), výlet lodí po Bajkalu, terénní vůz po Gobi, ubytování, vstupy do národních parků, českého průvodce, místní průvodce dle potřeb, cestovní pojištění

Cena: 75 990 Kč⁷⁰

⁷⁰ BAJKAL - MONGOLSKO - ČÍNA. *Cestovní kancelář Livingstone* [online]. © 1995 – 2012 [cit. 2012-04-09]. Dostupné z: <http://www.livingstone.cz/zajezdy/katalog/detail/bajkal-mongolsko-cina/>

4 EKOLOGIE A OCHRANA JEZERA BAJKAL

Ekologická situace v Rusku je velmi složitá, stejně tak jako ve většině jiných států světa. Jedná se však o to, že jsou země, které kladou na ekologii a ochranu přírody velký důraz, a proto se jim daří omezit negativní následky působené lidskou činností. Rusko však k těmto zemím rozhodně nepatří. Pojem ekologie, nebo ochrana přírodních krás a bohatství je většině obyvatel Ruska, a zejména pak vládním činitelům, dosud neznámý. Pod vidinou zisku peněz nebo zesílení politického vlivu je jakákoliv snaha o šetrné zacházení s přírodou odsouvána do pozadí. V Rusku probíhá rozvoj průmyslu a výroby, rozrůstání měst včetně zvyšování energetických nároků jejich obyvatel – jak v podobě elektřiny, tak například v podobě vyšší spotřeby zemního plynu nebo paliva automobilů. To vše se odráží na okolním životním prostředí, které je bohužel poškozováno ve všech směrech, což dokazuje i zhoršení zdraví a celková délka života lidí mnoha ruských oblastí.

Při pohledu na mapu člověk ihned zjistí, že Ruská federace je bohatě obdařena rozsáhlými plochami lesů, stepí, horských masívů a je protkána hustou sítí řek. Mezi přírodními krásami, které se vyvíjejí od počátku věků, je vyzdvihován i Bajkal. Jezero Bajkal a jeho přilehlé oblasti vytvářejí útočiště pro řadu vědců i ekologů. Díky své biologické rozmanitosti je zde stále co zkoumat. Zájem však nebude pouze pozitivní aspekty. Dnes už víme, že Bajkalské jezero a okolí je nepřetržitě znečišťováno. Znečištění probíhá několika cestami – vzdušnými, vodními a půdními. Znečištění má bezprostřední vliv i na místní organismy, a to jak živočišné, tak rostlinné. Neustálé dlouhotrvající znečišťování narušuje vazby v ekosystému, a pokud nebude toto rostoucí tempo co nejdříve přerušeno, dojde k nevratné katastrofě.

Navzdory dnešní, mnohdy lhostejné, společnosti se začínají čím dál více objevovat jedinci, skupiny či organizace, kterým dochází, jaké následky může mít současné tempo znečišťování Bajkalu, a iniciativně vyjadřují svůj nesouhlas s jeho dalším nešetrným zacházením. V době, kdy nemalá část světa trpí nedostatkem pitné vody a trvalými obdobími sucha, si bajkalští ekologičtí aktivisté uvědomují, že tak ohromné množství čisté pitné vody má větší hodnotu než výdělek z průmyslových objektů v jeho blízkosti. Problémy Bajkalu neušly pozornosti například ani celosvětově rozšířeným organizacím jako Greenpeace, WWF (World Wide Fund) nebo UNESCO. Častěji než dříve jsou v ulicích ruských měst organizovány veřejné protesty proti výstavbám průmyslových podniků ohrožujících bajkalský ekosystém

a tím i jeho čistou vodu. Bude-li stále přibývat podnětů ze strany obyvatel a organizací, změní se, podle mého názoru, i postoj vlády k nastávající ekologické situaci. Právě z Kremlu totiž vycházejí zákony, předpisy, omezení a sankce, které ovlivňují fungování firem v ojedinělých přírodních oblastech, jako je Bajkal a jeho přilehlé oblasti.

Bajkal obsahuje tak obrovské množství vody, že jeho znečišťování se projevuje velmi pozvolna a zatím nelze v jezeře označit za plošně znečištěnou. Jedná se spíše o oblasti okolo průmyslových, turistických pobřežních úseků a ústí některých řek. Proto ještě není pozdě na to, aby lidstvo předešlo trvalému poškození Bajkalského jezera.

4.1 UNESCO

V roce 1996 byl Bajkal zařazen na seznam Světového přírodního dědictví UNESCO. Pro přijetí pod ochranu UNESCO musí navrhovaný objekt odpovídat alespoň jednomu ze čtyř kritérií:

1. „Být příkladem poskytujícím obraz základních etap rozvoje Země, včetně svědectví o dávném životě, významných geologických procesů ve stadiu utváření forem reliéfu, geomorfologických a fyziografických elementů, které mají důležitý význam; nebo
2. být příkladem ekologických a biologických evolučních procesů, rozvoje ekosystému a pozemních, říčních, pobřežních a mořských rostlinných a živočišných společenství; nebo
3. být přírodním fenoménem nebo oblastí s výjimečným estetickým významem; nebo
4. obsahovat místa pro život těch druhů, které reprezentují danou oblast a jsou důležité pro zachování biologické rozmanitosti, včetně areálů, kde se vyskytují druhy, které mají světový význam z pohledu vědy a ochrany a nacházejí se pod hrozbou zániku.“⁷¹

⁷¹ Байкал - объект Всемирного природного наследия. *Магия Байкала* [online]. 2003-2012 [cit. 2012-03-12]. Dostupné z: <http://www.magicbaikal.ru/ecology/heritage.htm> (vlastní překlad)

Bajkal díky své jedinečnosti odpovídá všem čtyřem bodům, což je netradiční případ v seznamu Světového přírodního dědictví. Pouze velmi malé množství objektů stejné kategorie zařazení odpovídá všem čtyřem kritériím jako jezero Bajkal.

Tím, že se jezero Bajkal dostalo na seznam UNESCO, získalo obrovskou prestiž a tento fakt působí i jako velmi dobrá reklama v oblasti turistického ruchu, neboť objekty pod ochranou UNESCO jsou vyhledávaným cílem turistů. Pro ruskou vládu to však znamená, že musí plnit určité závazky v souladu s požadavky organizace UNESCO. Při zapsání jezera na seznam Světového přírodního dědictví vedení UNESCO doporučilo vládě Ruska, mimo jiné, restrukturalizovat Bajkalský celulózo-papírenský kombinát, snížit množství znečišťujících látek vypouštěných do řeky Selengy a zvýšit ochranu k Bajkalu přilehlých chráněných krajinných oblastí.⁷² Nakolik se ruské vládě daří tato doporučení plnit, zůstává otázkou. Osobně si myslím, že doporučení UNESCO zůstávají stále přehlížena, a proto může nastat situace, kdy bude Bajkalské jezero ze seznamu Světového přírodního dědictví vyškrtáno.

4.2 ZVLÁŠTĚ CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ

V bezprostřední blízkosti Bajkalského jezera vzniklo několik zvláště chráněných území. Toto označení má napomáhat k lepšímu odolávání vůči rostoucímu přívalu turistů nebo čerpání přírodních zdrojů, které by mohlo taková místa poškodit. Ve zvláště chráněných územích se musí dodržovat stanovená přísná pravidla pro lidské působení a je zakázána jakákoliv činnost, která by mohla dané území poškodit. V bezprostřední blízkosti jezera se nachází pět významných zvláště chráněných území. Tři přírodní rezervace – Bajkalo-Lenská, Bajkalská, Barguzinská a dva národní parky – Přibajkalský a Zabajkalský. Všech pět zmíněných zvláště chráněných území bylo v r. 1996 zapsáno na seznam Světového přírodního dědictví UNESCO v rámci objektu „Jezero Bajkal“.

4.2.1 PŘÍRODNÍ REZERVACE

Přírodní rezervace je v Ruské federaci nejrozšířenější formou ochrany přírody. Jsou to území, jejichž účelem je zachovat místní přírodní komplexy v neporušeném stavu. „Státní přírodní rezervace jsou chráněná, vědecko-výzkumná a ekologicko-

⁷² Байкал - объект Всемирного природного наследия. *Магия Байкала* [online]. 2003-2012 [cit. 2012-03-12]. Dostupné z: <http://www.magicbaikal.ru/ecology/heritage.htm>

vzdělávací zřízení.⁷³ Studují se v nich biologické procesy, které slouží jako podklad pro vypracování systému ochrany přírody. Území přírodních rezervací je zproštěno hospodářského využití a je zde zakázána jakákoliv hospodářská činnost, kromě potřeb samotné rezervace. V Ruské federaci se o přírodních rezervacích vedou takzvané *Летописи природы*, což jsou jakési kroniky jednotlivých přírodních rezervací, do kterých se zaznamenávají údaje o všech událostech a životě v daném území. Základními úkoly přírodních rezervací jsou: ochrana území, organizování vědeckých výzkumů a ekologický dohled.⁷⁴

Barguzinská přírodní rezervace je jednou z nejstarších v Ruské federaci. Vznikla v roce 1916 za primárním účelem ochrany mizící populace sobola. Dnes plní funkci ochrany všech přírodních objektů nacházejících se v rezervaci. Prostředí Barguzinské rezervace nebylo v minulosti nikdy terčem antropogenních zásahů, kromě lovu sobola do roku 1916. Rezervace se nachází na severovýchodním pobřeží jezera Bajkal a zaujímá západní svahy Barguzinského pohoří. Na jihu sousedí se Zabajkalským národním parkem. Délka hranice pobřeží jezera s rezervací je přibližně 100 kilometrů. Celková rozloha rezervace je 374 000 hektarů.⁷⁵

Bajkalo-Lenská přírodní rezervace vznikla v roce 1986 na západním pobřeží Bajkalu, severně od Příbajkalského národního parku. Rezervace měla být nejdříve vytvořena už v polovině minulého století v rámci rozšíření Barguzinské přírodní rezervace, ale tento projekt nebyl nakonec uskutečněn. Konečným impulsem pro zrealizování rezervace byla stavba Bajkalo-Amurské magistrály, neboť v té době značně pokročily antropogenní zásahy do přírodního prostředí. Celková rozloha rezervace činí 659 919 hektarů.⁷⁶

Bajkalská přírodní rezervace vznikla v roce 1969 na jižním pobřeží Bajkalu. Celková plocha rezervace je téměř 160 000 hektarů. Většina území je prostoupena horskými hřbety Chamar-Daban. Mnohé řeky zde pramení v horských jezerech s hloubkou od jednoho do padesáti metrů. Předmětem ochrany jsou hlavně cedrové lesy.

⁷³ Заповедники. *Байкал-Lake: информационный портал* [online]. 2006 [cit. 2012-03-13]. Dostupné z: <http://www.baikal-center.ru/books/element.php?ID=1132> (vlastní překlad)

⁷⁴ Заповедники. *Байкал-Lake: информационный портал* [online]. 2006 [cit. 2012-03-13]. Dostupné z: <http://www.baikal-center.ru/books/element.php?ID=1132>

⁷⁵ Особо охраняемые территории Байкальского региона. *Discover Baikal* [online]. [cit. 2012-03-14]. Dostupné z: <http://www.discoverbaikal.ru/node/14>

⁷⁶ Байкало-Ленский Заповедник. *ООПТ России* [online]. 2004 [cit. 2012-03-14]. Dostupné z: <http://oopt.info/index.php?oopt=193>

Kromě toho je rezervace využívána pro vyhodnocování působení vzdušných exhalací průmyslové jižní Sibíře na lesní ekosystémy.⁷⁷

4.2.2 NÁRODNÍ PARKY

Národní parky nejsou v Rusku tak rozšířenou kategorií zvláště chráněných území jako přírodní rezervace. První národní parky Ruské federace vznikly poměrně nedávno, v roce 1983. Podle ruského zákonodárství se národní parky vytvářejí kvůli zachování přírodních komplexů se zvláštní ekologickou, historickou a estetickou hodnotou. Dále slouží pro rekreační, vzdělávací a kulturní cíle. V národních parcích se mohou vyskytovat hospodářská území, která mají spolu s přírodními komplexy kulturně historický význam. Národní parky mají za úkol: „zachovat přírodní krajiny, historické a kulturní památky pro rekreační, vzdělávací a vědecké cíle; vytvořit podmínky pro turismus a odpočinek, seznámení s přírodou národního parku, kulturními a historickými památkami; zpracování a zavedení vědeckých metod pro zachování přírodních komplexů při rekreačním využití; ekologické vzdělávání obyvatelstva; ekologický dohled; obnova poškozených přírodních a historicky-kulturních komplexů a objektů“⁷⁸ V ruských národních parcích jsou ustanoveny zóny různého stupně ochrany podle specifických vlastností konkrétních oblastí. Zatímco do některých zón je umožněn přístup návštěvníků nebo je dokonce povolena intenzivní rekreace, v zónách přísné ochrany takové možnosti nejsou.⁷⁹

Přibajkalský národní park vznikl v roce 1986. Obklopuje značnou část západního pobřeží Bajkalu, téměř jednu čtvrtinu pobřeží celého jezera, a zahrnuje i největší bajkalský ostrov Olchon. Protíná východní svahy Přímořského pohoří a pokračuje dále k jižnímu konci Bajkalského jezera, přičemž vytváří jakýsi úzký dlouhý pruh chráněného území. Celková plocha činí 417 297 hektarů. Přibajkalský národní park je rozdělen na pět zón podle stupně ochrany prostředí. Mimo místa, kam je vstup umožněn pouze s písemným povolením národního parku, jsou zde například oblasti s hotely nebo části, kde je povolena zemědělská činnost.⁸⁰

⁷⁷ Байкальский Заповедник. *ECO Travel* [online]. © 1996-2012 [cit. 2012-03-14]. Dostupné z: <http://www.ecotravel.ru/regions/reserves/1/7/5/>

⁷⁸ Заповедники. *Байкал-Lake: информационный портал* [online]. 2006 [cit. 2012-03-13]. Dostupné z: <http://www.baikal-center.ru/books/element.php?ID=1132> (vlastní překlad)

⁷⁹ Tamtéž.

⁸⁰ Общие сведения. *Прибайкальский национальный парк* [online]. © 2012 [cit. 2012-03-14]. Dostupné z: <http://xn--80aab1adecfbj1bmu7m.xn--p1ai/obschie-svedeniya/>

Zabajkalský národní park byl založen roku 1986. Vytváří území o rozloze 269 000 hektarů na východním pobřeží Bajkalu, jižně od Barguzinské přírodní rezervace. Pod ochranou Zabajkalského národního parku jsou i známé Uškaní ostrovy, které jsou místem nejvyššího výskytu bajkalského tuleně, a proto je hlavním úkolem národního parku ochrana již zmíněného jediného vodního savce Bajkalu. V národním parku převládá hornatý povrch způsobený zejména Barguzinským pohořím. Podobně jako Příbajkalský národní park, je i Zabajkalský národní park rozdělen na zóny s omezeným přístupem lidí a zóny, kde je lidské působení v určitých mezích povoleno.⁸¹

4.3 HLAVNÍ EKOLOGICKÉ PROBLÉMY BAJKALU A JEHO OKOLÍ

4.3.1 BAJKALSKÝ CELULÓZO-PAPÍRENSKÝ KOMBINÁT

Bajkalský celulózo-papírenský kombinát byl postaven na jihovýchodním břehu Bajkalu ve městě Bajkalsk. Stavba kombinátu trvala několik let a byla dokončena v roce 1966. Nabízí se otázka, proč se ke stavbě kombinátu vybralo místo v bezprostřední blízkosti jezera. Důvodem je kvalitní bajkalská voda, která je nutná ve velkém množství při výrobě produktů kombinátu. Město Bajkalsk vzniklo současně se stavbou kombinátu a fungování města je s kombinátem velmi úzce spjato. Kromě přísunu peněz do městského rozpočtu dodává podnik městu elektřinu, teplo, studenou a teplou vodu a silně ovlivňuje sociálně ekonomický rozvoj. V Bajkalsku žije téměř patnáct tisíc lidí. Z nich jsou přibližně čtyři tisíce praceschopných a z těch je 1680 lidí zaměstnáno v kombinátu.

Podle názorů některých vědců a ekologů ovlivňuje bajkalský kombinát velmi negativně kvalitu a čistotu jezera, protože do něj vypouští odpadní vodu z výroby. Kombinát se ale brání tím, že vypouštěné odpadní vody nemají na kvalitu vody v Bajkalu vliv. Vedení kombinátu dále zdůrazňuje, že odpadní voda prochází přes systém čisticích zařízení, který snižuje obsah znečišťujících látek na minimum. Kombinát v současné době připravuje projekt na zrealizování přestavby výrobního zařízení na uzavřený oběh vody, jenž by jednou pro vždy ukončil veškeré dohady o negativním vlivu na bajkalskou vodu. Neuskutečněné pokusy o restrukturalizaci výroby však doprovází kombinát už po mnoho let. V roce 2008 kombinát dokonce

⁸¹ Общие сведения. *Забайкальский национальный парк* [online]. © 2012 [cit. 2012-03-14]. Dostupné z: <http://npzabaikalsky.ru/park/common/>

přistoupil na výrobu s uzavřeným oběhem vody, ale ještě téhož roku zbankrotoval a výroba byla na dva roky přerušena. Ekologové tak mohou opět jenom doufat, že se tento významný krok konečně zrealizuje.⁸²

Po dvouleté pauze, která trvala od roku 2008, obnovil kombinát svou výrobu. Tehdejší premiér vlády V. Putin podepsal souhlas ke znovuoobnovení výroby celulózy, papíru a kartónu. Podpisem také umožnil kombinátu opět odvádět odpadní vodu do Bajkalu. Své rozhodnutí ospravedlňuje tím, že hájí zájmy obyvatel Bajkalska, kteří jsou na kombinátu závislí. V rozhovoru pro ruská media řekl: „Nebudeme se chovat ledabyle, bezstarostně, aniž bychom přemýšleli o přírodě a o Bajkalu. Bajkal je v dobrém stavu, biologický stav je prakticky beze změn. Ale budeme brát v úvahu názory ekologů, kteří jednají opatrně a myslí na lidi, kteří zde žijí.“⁸³ Na konferenci své politické strany „Jediné Rusko“ Putin v minulých letech také poznamenal, že celulóza vyráběná v kombinátu na břehu Bajkalu je důležitá pro ruský raketový průmysl.

Odpadní vody vypouštěné kombinátem obsahují mnohé nebezpečné sloučeniny a prvky. Jsou to například sulfáty, fenoly, chloridy, fosfor, rtuť, hliník, formaldehyd, dioxiny a jiné. Údaje o množství vypouštěných odpadních vod se liší v závislosti na jednotlivých zdrojích. Hodnoty se nejčastěji pohybují v rozmezí 100-200 tisíc metrů krychlových za den. Při takovém přísunu znečišťujících látek se v Bajkalu za desítky let fungování kombinátu nashromáždily tony chemických látek, které ohrožují jak organismy, tak chemické složení vody.

V roce 2010 byl v oblasti bajkalského kombinátu proveden výzkum, který zjistil, že množství dioxinů zde 40-50krát přesahuje povolený stupeň znečištění. O tom, že hlavním pramenem dioxinů v bajkalské vodě je kombinát, není pochyb, protože charakter znečištění je totožný s prostředím okolo podobných kombinátů ve Finsku. Za 45 let činnosti bajkalského kombinátu bylo do jezera vypuštěno 5-10 tun dioxinů, což je dávka, která by otráвила všechny lidi na naší planetě.⁸⁴ Dioxiny jsou jedny z nejjedovatějších látek. Smrtná dávka pro člověka je 0,00001 gramu na kilo živé váhy. Udává se, že dioxin je šedesátkrát toxičtější než kyanid. Do lidského těla se tato nebezpečná látka může dostat například kontaminovanou potravou a vede

⁸² ОАО «Байкальский ЦБК» сегодня. ОАО «Байкальский ЦБК» [online]. © 2011 [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: <http://bcbk.ru/node/3>

⁸³ Путин продал Байкал. БЦБК восстанавливает производство. *GazetaIrkutsk.ru* [online]. 2010 [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: <http://www.gazetairkutsk.ru/2010/01/19/id7260/> (vlastní překlad)

⁸⁴ Диоксинов, которые сбросил в Байкал БЦБК, хватит, чтобы отравить все население Земли. *Магия Байкала* [online]. © 2011 [cit. 2012-03-18]. Dostupné z: <http://www.magicbaikal.ru/news/11/bcbk190211-1.htm>

k neplodnosti nebo k špatnému vývinu dětí. V Bajkalu byly dioxiny zaznamenány v tělech tuleňů, ryb a bez poskvrnění nezůstal ani vodní plankton.⁸⁵

Bajkalský kombinát neznečišťuje pouze jezerní vodu, ale i atmosféru. Zplodiny vycházející z továrny zamořují široké okolí. Na západě zplodiny sahají až k městu Kultuk a na východ zasahují oblast Bajkalské přírodní rezervace. Jižně jsou pak znečišťovány svahy horského hřbetu Chamar-Daban. Lidé žijící v širokém okolí Bajkalsku pociťují nepříjemný zápach už od vzniku kombinátu a v minulosti se několikrát pokoušeli dát najevo svůj nesouhlas. Nic se však v jejich prospěch nezměnilo a jedovaté zplodiny i nadále negativně působí na zdraví obyvatel a zapříčiňuje usychání okolních lesů.

Sibiřské oddělení Ruské akademie věd každým rokem měřilo hodnoty znečišťujících látek ve sněhu a zjistilo, že zóna vlivu nebezpečných zplodin představuje 300-400 km². Výzkumy Sibiřského institutu fyziologie a biochemie rostlin dokazují, že kvůli činnosti kombinátu uschlo v blízkosti Bajkalu 13 km² lesa a 350 km² lesů bylo oslabeno a poškozeno.⁸⁶

Stavba celulózo-papírenského kombinátu na břehu Bajkalu se mi zdá poněkud nešťastná. Chápu, že na výrobu produktů tohoto podniku se výborně hodí chemické složení bajkalské vody, ale v tomto případě bych upřednostňoval zachování její výjimečné kvality. Za jediná dvě východiska považuji restrukturalizaci a celkovou modernizaci výroby tak, aby odpovídala stanoveným normám, nebo celkové přerušení výroby a následné uzavření kombinátu. Z dostupných zdrojů není zřejmý jakýkoliv náznak toho, že by vedení kombinátu mělo v úmyslu výrobu zastavit, a tak snad v nejbližší době dojde na mnou zmíněnou první variantu řešení.

4.3.2 ZNEČIŠŤOVÁNÍ BAJKALU ŘEKOU SELENGOU

Řeka Selenga přivádí do Bajkalského jezera nejvíce vody ze všech jeho přítoků. V místě, kde se Selenga vlévá do jezera, vytváří řeka široce rozvětvenou deltu, která představuje domov mnoha unikátních druhů přelétavých ptáků. Delta Selengy je také hlavním místem rozmnožování bajkalského omula.

⁸⁵ Дioxины. *Магия Байкала* [online]. © 2003-2012 [cit. 2012-03-18]. Dostupné z: <http://www.magicbaikal.ru/ecology/dioxine.htm>

⁸⁶ Экологические риски. *Сохраним Байкал живым!* [online]. © 2010 [cit. 2012-03-19]. Dostupné z: <http://savebaikal.ru/risk>

Prostřednictvím řeky Selengy se do Bajkalského jezera dostává velké množství znečištěné vody. Hlavní zdroje znečištění se nacházejí v Burjatské republice. Jsou to například průmyslová města Ulan-Ude a Selenginsk, která leží v těsné blízkosti Selengy. Čističky těchto měst dokážou, podle některých zdrojů, vyčistit pouze třetinu všech jejich odpadních vod. V roce 1973 byl 60 kilometrů od Bajkalu na řece Selenze postaven celulózo-papírenský kombinát. Od roku 1991 však plně využívá systém uzavřeného oběhu vody a vedení kombinátu ujistňuje veřejnost, že vypouštění odpadních vod do Selengy je od roku 1991 přerušeno. Nicméně, továrna stále znečišťuje vzduch. Udává se, že ročně do vzduchu kombinát vypustí více než 10 tisíc metrů krychlových tvrdého odpadu.

Selenga odvodňuje obrovské území, z něhož jsou prostřednictvím dešťů splavovány chemické látky, zejména hnojiva, které se využívají v zemědělství. V neposlední řadě s sebou Selenga, vlivem erozní činnosti, přináší do Bajkalu množství splavenin. Výsledky zkoumání hodnot těžkých kovů, jako jsou zinek, měď a olovo, v deltě řeky Selengy ukázaly, že naměřené hodnoty byly až dvakrát vyšší než povolené normy. Silné znečištění delty Selengy je hlavní příčinou úbytku omula na Bajkalu.⁸⁷

4.3.3 HYDROELEKTRÁRNY NA ŘECE ANGAŘE

Na řece Angaře byly v průběhu druhé poloviny 20. století vybudovány celkem tři přehrady s hydroelektrárnami. V bezprostřední blízkosti Bajkalu se nachází Irkutská hydroelektrárna, jejíž stavba byla dokončena roku 1959. Stavba obří hydroelektrárny a současně vybudování přehradní nádrže způsobilo zvýšení hladiny Bajkalského jezera o jeden metr. Původní vodní režim byl narušen. V dnešní době tedy úroveň hladiny jezera závisí na potřebách Irkutské hydroelektrárny, spolu s dalšími dvěma – Bratské a Ust'-Ilimské, jejichž fungování je vzájemně propojeno. Kvůli třem přehradám, vzniklým na řece Angaře, je jezero Bajkal zcela odříznuté od okrajových moří Severního ledového oceánu. Tím se vylučuje možnost, že se do jezera dostanou nové organismy jako bajkalský tuleň. Po vybudování Irkutské přehrady zmizely stovky kilometrů břehů a takzvaná trdlišť – mělčiny, kde se rozmnožují některé druhy ryb, kvůli čemuž se počet ryb výrazně snížil. Irkutská hydroelektrárna může regulovat

⁸⁷ Байкал и его тревоги. *Экологические проблемы* [online]. 2009 [cit. 2012-03-19]. Dostupné z: http://www.ecoproblems.org/2009/01/blog-post_6374.html

hladinu vody v Bajkalu a neustálé kolísání hladiny má na svědomí silné vymílání Bajkalských břehů.⁸⁸

4.3.4 TURISTICKÝ RUCH

Kromě průmyslových podniků, velkých měst a odpadních vod má velký vliv na životní prostředí Bajkalu turistický ruch. Turistické cíle se nacházejí zejména v pobřežních oblastech jezera. Každoročně přijíždějí k Bajkalu desítky tisíc turistů a jejich počet se neustále zvyšuje. „V roce 2010 navštívilo Irkutskou oblast a Burjatskou republiku 1 250 000 oficiálně zaregistrovaných turistů, z nichž 71 800 bylo ze zahraničí. V Irkutské oblasti, ve srovnání s předchozím rokem, vzrostlo množství turistů o 13 % a v Burjatské republice téměř o 40 %.“⁸⁹

Vlivem masového přívalu turistů zůstávají v pobřežních zónách Bajkalu kupy odpadků, které se postupně přetvářejí na menší „skládky“. Systém sběru odpadu a následný odvoz k dalšímu zpracování nebo na určené skládky na bajkalských březích chybí, což je pravděpodobně jedna z příčin vzniku tohoto problému. V letech 2001-2002 organizace Greenpeace uspořádala očištnou akci bajkalských břehů, při které účastníci nasbírali asi 6500 pytlů odpadků. Je zřejmé, že tento způsob jednorázových opatření neřeší problém dlouhodobě, a proto jsou nezbytná trvalá opatření. Jednou z alternativ je vybudování systému umožňujícího shromažďování odpadků na určená místa a následný odvoz ke zpracování. Další alternativou je rozvoj takzvané ekoturistiky, což je turistika s minimálními negativními dopady na prostředí.⁹⁰

S rozvojem cestovního ruchu na Bajkalu je také spojena zvýšená výstavba turistických center a ubytovacích zařízení. Místní vláda vidí v rozvoji turistiky nárůst pracovních příležitostí pro místní obyvatelstvo a přísun peněz do rozpočtu. Neuvědomuje si však, že stavitelský „boom“ může bajkalskou přírodu značně poškodit. Nejen že se zmenší plocha pobřežních, člověkem nezasažených oblastí, ale při výstavbě je narušováno i okolní území kvůli budování dopravní infrastruktury.

Jako příklad negativního vlivu turismu na přírodní prostředí, mohu uvést situaci na známém ostrově Olchon. Olchon je dlouhý 74 km a jeho průměrná šířka činí 10 km.

⁸⁸ Экологические риски. *Сохраним Байкал живым!* [online]. © 2010 [cit. 2012-03-19]. Dostupné z: <http://savebaikal.ru/risk>

⁸⁹ Охрана озера Байкал. ФГУНПП "Росгеолфонд" [online]. 2011 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://www.geol.irk.ru/baikal/baikal.htm> (vlastní překlad)

⁹⁰ Неконтролируемый массовый туризм. *Greenpeace* [online]. 2005 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://www.greenpeace.org/russia/ru/campaigns/baikal/194524/>

V padesátých letech minulého století se stal nejnavštěvovanějším bodem na Bajkalu. V letních měsících sem trajekt převeze až 300 automobilů denně (údaj z roku 2005). Automobilová doprava na mnohých místech narušuje půdní vrstvu a ničí rostlinný pokryv. Kvůli neopatrnosti turistů zde vznikají četné lesní i stepní požáry. V roce 2003 zničil rozsáhlý požár 1500 ha lesa. Na účet turistů je též připisováno pytláctví, především jelenů a rysů. Kvůli masovému přílivu návštěvníků ostrova a výstavbě účelových budov ztrácí své působiště množství živočichů a rostlin, kteří jsou vytěšňováni ze svého přirozeného prostředí.⁹¹

4.3.5 DALŠÍ EKOLOGICKÉ PROBLÉMY

Pytláctví – Lov ryb na Bajkalu je zaměřen především na omula. Oficiální čísla udávají, že se ročně vyloví průměrně 2,1 tisíc tun ryb, z toho připadá na omula 1,1 tisíc tun.⁹² O tom, kolik tun ryb se ve skutečnosti vyloví, se neustále vedou ostré debaty. Je však jasné, že skutečný počet vylovených ryb je o mnoho vyšší než oficiální údaje. Někteří vědci odhadují reálné množství ročních úlovků na téměř dvojnásobek oficiálních údajů. O značné míře rozšíření nezákonného rybolovu vypovídá i množství případů zadržených pytláků. Ročně je zadrženo okolo 10 tisíc lidí, a to i přesto, že rybářská stráž nemůže kontrolovat loviště každý den.

Pytláctví na Bajkalu se netýká pouze omula a jiných ryb. Mimo zákonná povolení je lovena například i divoká lesní zvěř. Na ostrově Olchon zcela vymizel vzácný orel, přitom v minulosti zde nacházel útočiště jako nikde jinde na Bajkalu. Příčinou jeho vymizení je cena na zahraničních trzích, která se pohybuje v řádech desítek tisíc dolarů.⁹³

Lov tuleňů – Každým rokem je zabito 12-15 tisíc bajkalských tuleňů.⁹⁴ Tuleni se loví pro jejich kožešinu, maso a tuk, přičemž samotný lov často připomíná krvavý „masakr“. Současné tempo masového vybití mladých bajkalských tuleňů nenasvědčuje optimistickému osudu těchto výjimečných tvorů. Zásahy člověka do jejich prostředí, vyrušování a přivádění tuleňů do stresových situací přispívá k tomu,

⁹¹ Туризм и его воздействие на природу в Прибайкальском национальном парке. In: *Магия Байкала* [online]. 2006 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://www.magicbaikal.ru/ecology/pnp.htm>

⁹² Охрана озера Байкал. ФГУНПП "Росгеолфонд" [online]. 2011 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://www.geol.irk.ru/baikal/baikal.htm>

⁹³ Браконьерство. In: *Greenpeace* [online]. 2005 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://www.greenpeace.org/russia/ru/campaigns/baikal/194520/>

⁹⁴ Нерпа, tuleň Байкалу. *Vesmir* [online]. 2004, č. 8 [cit. 2012-04-16]. Dostupné z: <http://www.vesmir.cz/clanek/nerpa-tulen-bajkalu>

že tuleně čím dál více postihují choroby. „Stále více faktů nasvědčuje tomu, že bajkalská populace stárne a vymírá. Lov vede ke genetické degeneraci, častěji se rodí dvojčata, což je svázáno s nadměrným lovem mláďat, čtenější jsou malformace, masové úhyny a choroby.“⁹⁵ Znečištění bajkalských vod způsobené průmyslovou činností vede ke snížení imunity zvířat, která pak snáze podléhají epidemiím. Rozsáhlé úhyny proběhly v letech 1987-1988, roku 1997 a v rozmezí let 1999-2000.

Ochrana tuleňů spočívá především ve snížení povoleného počtu ulovených zvířat za rok. I když se ale podařilo tyto kvóty snížit téměř na polovinu, dvojnásobek mají každoročně na svědomí pytláci. Díky hlídkám na Uškaních ostrovech se daří zachránit mnoho kusů tuleňů.⁹⁶ „Ochrana shromaždišť je nezbytná k zachování klidu pro zvířata, která spotřebují mnoho energie na výměnu srsti. Když nemají klid a nemohou dostatečně odpočívat, naruší to jejich denní režim a velmi je to oslabí.“⁹⁷

Těžba dřeva – Nejrozšířenější těžba dřeva okolo Bajkalu je v Burjatské republice. V Irkutské oblasti byla těžba dřeva v devadesátých letech minulého století, kromě zdravotního prořezávání, v oblasti povodí Bajkalu zakázána. Dnes je kácení lesů v Irkutské oblasti opět povoleno. Vláda Burjatské republiky oficiálně prohlašuje, že těžba dřeva na jejich území probíhá pouze v podobě prořezávání některých kusů stromů, ale podle informací místních obyvatel a satelitních snímků je prováděno rozsáhlé kácení lesů.⁹⁸ Průmyslové kácení lesů v období druhé poloviny 20. století v Bajkalském regionu přivedlo oblast k mnoha negativním změnám přírodního prostředí. Jedná se hlavně o vysychání pramenů, zesílení erozní činnosti, znečištění Bajkalu půdou, která stéká do jezera spolu s říčními toky, a jiné.⁹⁹

Průmyslová města – V blízkosti Bajkalského jezera se nachází mnoho průmyslových měst, které značnou měrou přispívají ke znečištění svého okolí. Jedná se o znečištění jezera odpadními vodami (čističky odpadních vod jsou na území Bajkalského regionu ve velmi špatném, zastaralém stavu) a vzdušné znečištění způsobené vypouštěním zplodin průmyslovými podniky. Nejsilnější znečištění pramení z takzvaného Irkutského průmyslového uzlu. Ten je tvořen pěti velkými průmyslovými

⁹⁵ Něrпа, tuleň Bajkalu. *Vesmir* [online]. 2004, č. 8 [cit. 2012-04-16]. Dostupné z: <http://www.vesmir.cz/clanek/nerpa-tulen-bajkalu>

⁹⁶ Tamtéž

⁹⁷ Tamtéž

⁹⁸ Вырубка лесов в водосборном бассейне озера и лесные пожары. In: *Greenpeace* [online]. 2005 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: <http://www.greenpeace.org/russia/ru/campaigns/bajkal/193765/>

⁹⁹ Источники загрязнения озера Байкал. История Байкальской проблемы. *Байкал-Lake* [online]. Copyright 2006 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: <http://www.baikal-center.ru/books/element.php?ID=1199>

městy – Šelechov, Irkutsk, Angarsk, Usolje-Sibirskoje a Čeremchovo. Následuje Severobajkalský průmyslový uzel, protnutý Bajkalo-Amurskou magistrálou, v čele s městem Severobajkalsk. Dále zmiňují jednotlivá průmyslová města po obvodu bajkalských břehů, jsou to například Sludjanka, Selenginsk, Kamensk a Ulan-Ude.

ZÁVĚR

Ve své práci se zabývám přírodním skvostem Ruska – jezerem Bajkal. V úvodní kapitole jsem uvedl základní informace o Bajkalském jezeře. Popsal jsem jeho vznik a způsob, jakým jezero dosáhlo své nynější podoby. Dále se věnuji specifickému bajkalskému klimatu, jež je výsledkem vzájemného působení kontinentálního klimatu východní Sibíře a vodní masy jezera. V této části se také podrobněji zaměřuji na systém větrů, který tvoří nedílnou součást bajkalské oblasti. Do obecného popisu jsem zahrnul i charakteristiku bajkalského vodstva. Překvapily mě údaje o celkové čistotě místní vody, která se projevuje ve vysokém stupni průzračnosti. Zajímavé je, že Bajkal má několik stovek vodních přítoků, ale pouze jeden odtok, řeku Angaru. Mé pozornosti neunikl ani unikátní svět živých organismů. Zdejší fauna a flóra je početně velmi bohatá a druhově rozmanitá. Číselné údaje o počtech druhů organismů žijících v Bajkalu se v jednotlivých zdrojích liší. Nejčastěji jsem se však setkal s hodnotami přibližně 1500 druhů živočichů a cirká 1000 druhů rostlin.

V následující kapitole jsem se snažil co nejdříve přiblížit kulturu obyvatelstva žijícího v okolí Bajkalu. Zaměřil jsem se především na místní zvyky, tradice a pravidla chování. Poukázal jsem na obraz zdejšího duchovního světa, který je výsledkem působení několika náboženských směrů, z nichž vystupují do popředí šamanismus a buddhismus. Zejména mě pak zaujal šamanismus, jelikož je to náboženský směr, který byl mnou dosud nepoznaný, přičemž skrývá mnohé zajímavé principy. Dospěl jsem k poznatku, že na západním břehu jezera převažuje šamanismus a na východním břehu převládá buddhismus. Na závěr kapitoly jsem poukázal na širokou škálu možností při výběru jídel místní kuchyně a charakterizoval jsem její hlavní pokrmy.

Jezero Bajkal přitahuje každým rokem stovky tisíc turistů z Ruska a mnohých jiných zemí světa. Cílem kapitoly týkající se cestovního ruchu bylo objasnění turistického potenciálu Bajkalu a jeho okolí. Zaměřil jsem se na možnosti aktivního odpočinku, které nabízí ať už sama příroda nebo turistické agentury a jiné zdejší soukromé společnosti. Dále jsem přiblížil ubytovací možnosti v nejbližších oblastech jezera. Ve své práci také uvádím hlavní způsoby dopravy na Bajkal, a snažím se objasnit, za jakých podmínek doprava probíhá. Nevynechávám ani stručný popis dopravních možností v rámci Bajkalského regionu. V části své práce jsem poukázal

na velké množství turisticky atraktivních míst nacházejících se na březích Bajkalu i mimo ně. Některá, výrazně známá místa, jsem stručně charakterizoval.

V závěru kapitoly jsem uvedl několik cestovních kanceláří, které organizují zájezdy na Bajkal, a nastínil jsem současnou situaci nabídek na českém trhu. Obecně lze říci, že ceny odpovídají kvalitě zájezdů. Přesto však musím podotknout, že v případě cesty na Bajkal bych služeb cestovní kanceláře nebo agentury pravděpodobně nevyužil z důvodu vysoké ceny za zprostředkovatelské služby.

V poslední kapitole se zaměřuji na ekologii a ochranu jezera Bajkal. Nejdříve vysvětluji důvod a podmínky přijetí Bajkalu na seznam Světového přírodního dědictví UNESCO, a jaký má tato skutečnost pro jezero význam. Dále se zabývám charakteristikou zvláště chráněných území v bezprostřední blízkosti Bajkalu, která mají napomáhat k lepšímu odolávání vůči rostoucímu přívalu turistů nebo čerpání přírodních zdrojů, které by mohlo taková místa poškodit. V závěru kapitoly jsem se snažil zmapovat hlavní ekologické znečišťovatele jak bajkalského vodstva, tak přilehlých krajinných oblastí.

Dospěl jsem k závěru, že Rusko nepatří k zemím, které by kladly na ekologii velký důraz. Zjistil jsem, že Bajkalské jezero a okolí je nepřetržitě znečišťováno. Znečišťování zde probíhá několika cestami – vzdušnými, vodními a půdními. Bajkal však obsahuje tak obrovské množství vody, že jeho znečišťování se projevuje velmi pozvolna a zatím nelze v jezeře označit za plošně znečištěnou. Jedná se spíše o oblasti okolo průmyslových, turistických pobřežních úseků a ústí některých řek. Proto ještě není pozdě na to, aby lidstvo předešlo trvalému poškození Bajkalského jezera.

РЕЗЮМЕ

Бакалаврскую работу я посвятил жемчужине России – озеру Байкал. Озеро Байкал считается самым известным символом российского природного богатства, а также самой России. Байкал гордится наибольшей глубиной среди всех озер на Земле, оно содержит около одной пятой мировых ресурсов питьевой воды. Предполагается, что озеро возникло 25-30 миллионов лет назад. Это удивительное озеро издавна привлекает внимание ученых, путешественников, искателей приключений и других, жаждущих узнать поближе неповторимый подводный мир, окруженный необузданной природой.

Представленная работа состоит из девяти частей, включая заключение, резюме на русском языке, библиографию и четыре приложения.

Во введении в работу приведены ее основные части. Далее определены цели, которых я хочу достичь, и обосновано, почему в работе наибольшее внимание уделено двум стержневым главам о туризме и экологии.

В первой главе приведена основная информация об озере Байкал. Первая часть главы описывает его возникновение и процессы, в течение которых озеро получило свой современный облик. Среди современных ученых преобладает мнение, что котловина – это результат выброса мощного блока земной коры вдоль двух вертикальных разломов.

Вторая часть первой главы посвящена специфическому климату озера Байкал, результату взаимодействий континентального климата Восточной Сибири и водной массы озера. Этот раздел работы включает в себя описание температуры и атмосферической циркуляции в окрестностях Байкала. Более детальное внимание я уделяю системе ветров, которая является составной частью климата Байкальской области. Система ветров отличается здесь своей регулярностью и постоянными ветрами. Следовательно, каждый вид ветра на Байкале имеет собственную форму, и, в большинстве случаев, даже свое собственное название. Названия самых известных ветров я оставил в оригинале на русском языке и коротко их охарактеризовал.

В третьем разделе первой главы я интересовался, прежде всего, гидросферой Байкала. Озеро Байкал занимает по своей площади восьмое место среди озер мира (31 500 кв. км) и считается самым глубоким (1657 метров). Я объяснил причины прозрачности воды Байкала, которая достигает 40 метров.

Далее описан водный режим и температура воды озера. В данном разделе я также уделяю внимание льду на байкальском озере, мощность которого может, в экстремальных случаях, достигать двух метров. Ледяной покров поверхности Байкала играет зимой важную роль в жизни местных жителей. Население использует его для транспортировки уже несколько веков.

Последняя часть первой главы, касающейся общей информации о Байкале, посвящена уникальному миру живых организмов, обитающих в озере. Здесь фауна и флора очень богата и разнообразна. По количеству и разнообразию видов организмов, Байкал напоминает скорее море, чем озеро. Высокое число живых организмов, обитающих в Байкале, относится к эндемитам, что означает, что данные живые организмы живут только на определенном участке Земли, и ни в каком другом месте больше не встречаются. К самым интересным животным байкальского озера можно отнести, например, байкальского тюленя, или нерпу.

Вторая глава данной работы посвящена населению окрестностей Байкала, в которой я стремился, как можно более достоверно, презентовать его культуру. В первой части второй главы я обращаю внимание на историческое развитие сибирских племен. Непосредственно в окрестностях озера сменилось, в течение исторического развития, несколько племен и народов, из которых большинство со временем совсем исчезло. К самым распространенным байкальским народам относятся буряты, расселенные в настоящее время по всей области восточного берега Байкала и некоторым местам западного берега в центральной и северной части озера. Сверх того они населяют также самый большой остров Ольхон.

В следующем разделе описывается историческое проникновение Русских народов в Сибирь. Здесь я не забываю коснуться и старообрядцев, составляющих значительную часть населения Прибайкалья. До сих пор эта группа колонизаторов сохранила свой язык, традиции, культуру и фольклор. Именно из-за своей уникальности она была в 2001 году включена в нематериальное культурное наследие ЮНЕСКО.

Следующие две части посвящены характеристике населения Сибири, его привычкам и традициям. Вообще можно сказать, что сибиряки отличаются очень тесным отношением к природе, и любое ее повреждение считают недопустимым. Далее в этом разделе я описал некоторые правила соблюдаемые при посещении семьи, бурятской юрты или религиозного обряда.

Пятая часть второй главы сосредотачивается на религии Прибайкалья. Я показал образ здешнего духовного мира, который является результатом нескольких конфессиональных направлений, среди которых самым значительным можно считать шаманизм и буддизм. Шаманизм – это религиозное направление, тесно связанное с представлениями о сверхъестественной силе природы. С шаманизмом можно встретиться, главным образом, в областях Средней и Северной Азии. Священным местом шаманов считают байкальский остров Ольхон. До сих пор больше всего шаманистов остается на Западном берегу, тогда как на Восточном берегу преобладает буддизм. Центром буддизма в России является город Улан-Уде.

В конце главы, посвященной населению Прибайкалья, я отметил широкий спектр возможностей выбора разнообразных блюд местной кухни и охарактеризовал ее главные блюда. В областях вокруг байкальского озера можно выбрать бурятскую, русскую или байкальскую кухню.

Тема третьей главы работы – туризм на Байкале. Озеро Байкал привлекает ежегодно сотни тысяч туристов из России и других стран мира. Целью этой главы было объяснение туристического потенциала Байкала и его окрестностей. Сначала я отметил некоторые обязанности туристов, желающих посетить Российскую Федерацию, к которым относится, прежде всего, обязанность иметь визу.

В первой части третьей главы я сосредотачиваюсь на возможностях активного отдыха, которые предлагает сама природа или турагентства и другие здешние предприятия. Частные фирмы, туристические агентства и организации на Байкале предлагают действительно широкий спектр увлечений, предоставляемых посетителям для проведения интересного отпуска. Более широкое внимание я уделяю пешеходному туризму, который до сих пор занимает важное место среди туристов и является самым распространенным видом туризма. Далее речь идет о спортивной рыбалке и охоте на дичь – двух популярных увлечений с многолетней традицией на Байкале. Последнее увлечение, описанное мной более детально в данном разделе, – дайвинг, самый лучший способ познакомиться с подводным миром Байкала.

Во второй части третьей главы я привел возможности размещения вблизи окрестностей озера. В байкальском регионе существует широкий выбор множества видов помещений, включая гостиницы высокой ценовой категории.

На берегах Байкала размещены многочисленные кемпинги и туристические центры с помещением, например в виде отдельных деревянных домиков с разной степенью оборудования.

В инфраструктуре помещений в байкальском регионе наблюдается динамическое развитие, соотнесенное с как раз большим притоком туристов. Местное самоуправление пытается как можно активнее использовать туристический потенциал Байкала. Поэтому оно стремится к созданию туристических центров, которые сохранили бы своеобразность Восточной Сибири, но по услугам приблизились бы к развитому Западу.

В третьей части третьей главы рассмотрены главные виды транспорта, с помощью которых можно попасть на Байкал, и объяснены условия, при которых действует транспортная система. Я также привожу здесь краткое описание транспортных возможностей в рамках байкальского региона.

В два главных центра байкальского региона, Иркутск и Улан-Удэ, туристы из отдаленных уголков России и других стран мира обычно летают на самолете или ездят на поезде. Самый быстрый способ, как попасть на Байкал – полет. В Иркутск ежедневно летают рейсы как из Москвы и Петербурга, так и из других крупных российских городов. В Чешской Республике полеты в Иркутск организуют пражский и брненский аэропорты.

Некоторые иностранные туристы предпочитают традиционный способ транспорта – поезд, который по пути на Байкал по Транссибирской магистрали проезжает бесконечный ландшафт российской Сибири. Путешествие на поезде оценят, прежде всего, общительные люди. Русские известны своим дружеским характером, и, если люди проводят вместе несколько дней в одном купе, разговоров не избежать.

В четвертой части третьей главы я занимаюсь описанием привлекательных для туристов мест на берегах Байкала и в его окрестностях. Это, прежде всего, особо охраняемые природные территории, которые я подробнее описал в следующей главе, касающейся экологии. Далее речь идет о различных побережных мысах, заливах, бухтах, островах и устьях рек, вблизи которых часто строятся туристические центры. Немаловажны в этом отношении города и деревни, обрамляющие побережье всего Байкала. Я также коротко охарактеризовал в этой главе некоторые очень важные места, привлекающие внимание туристов.

В конце главы, касающейся туризма, я привел несколько примеров турагентств, организующих поездки на Байкал и наметил в этом отношении современное положение чешского рынка. Я перечислил несколько представительных поездок вместе со ссылками на конкретные турагентства.

Последняя глава ориентирована на экологию и охрану природы озера Байкал. Во вступлении я стремился наметить современное положение экологии в России, которая, на мой взгляд, к сожалению ни сколько не оптимистична. Целью этой части было рассмотреть актуальные экологические опасности, грозящие самому озеру и его окрестностям.

В первой части четвертой главы я объясняю причины и условия принятия озера Байкал в список Всемирного природного наследия ЮНЕСКО и значение данного факта для озера.

Байкал был записан в список Всемирного природного наследия ЮНЕСКО в 1996 году, выполнив все четыре условия для принятия. После внесения в список ЮНЕСКО, озеро Байкал приобрело огромный престиж. Этот факт действует также как отличная реклама в области туризма, так как объекты, охраняемые ЮНЕСКО, являются популярной целью туристов.

Во второй части этой главы я занимаюсь характеристикой особо охраняемых природных территорий в непосредственной близости Байкала, которые должны помогать устоять растущий приток туристов и добычу природных ресурсов, способных повредить данным местам. В особо охраняемых территориях нужно соблюдать строгие правила, запрещается любая деятельность, способная повредить данной территории.

В последней части четвертой главы я исследовал главные экологические загрязнители как гидросферы Байкала, так и прилегающих областей. Наибольшее внимание здесь уделено стройке и деятельности целлюлозно-бумажного комбината. Также я здесь рассматриваю множество других аспектов, негативно влияющих на озеро Байкал. Это, прежде всего, гидроэлектростанции на реке Ангаре, загрязнение реки Селенги, туризм и другие менее выразительные аспекты, такие как браконьерство, нерегулируемая охота на тюленей, масштабная добыча дерева и влияние промышленных городов.

Я пришел к заключению, что Россия не относится к странам, акцентирующим свое внимание на экологию. Я узнал, что озеро Байкал и его окрестности постоянно загрязняются. Загрязнение проходит несколькими путями

– воздушным, водным и почвенным. Однако Байкал содержит такое огромное количество воды, что его загрязнение проявляется довольно медленно, и на данный момент нельзя считать загрязненной всю массу воды в озере. Речь идет скорее об областях вокруг промышленных, туристических прибрежных участков и устьев некоторых рек.

В заключении я подвожу итоги всей работы и подчеркиваю части, которые я разрабатывал более подробно. Вместе с тем, я отмечаю знания, которые я приобрел в течение работы.

Составной частью работы являются также четыре приложения. Речь идет о карте Байкала, фотографиях нерпы, Шаман скалы и турбаз.

Далее работа содержит список использованной литературы. Я указываю книги и использованные в работе электронные ресурсы. Я также привел здесь словарь, который я использовал при переводе русских ресурсов.

BIBLIOGRAFIE

Книhy v českém jazyce

1. JANSKÝ, Bohumír. *Bajkal - perla Sibiře*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1989, 184 s. ISBN 80-7038-072-1.
2. KEENE, Michael. *Světová náboženství*. 1. vyd. Londýn: Lion, 2002, 192 s. ISBN 80-242-0983-7.
3. KOLOUCHOVÁ, Marie. *Bajkal: almanach 2009*. Frýdek-Místek: Literární klub Petra Bezruče, 2009, 32 s. ISBN 978-80-254-6577-6.
4. MILAN, Švankmajer. *Dějiny Ruska*. 4. vyd. Praha: Lidové noviny, 2004, 576 s. ISBN 80-7106-658-3.

Книhy v ruském jazyce

1. ДАВЫДОВ, Виталий Тимофеевич. *Байкал*. Москва: Советский Художник, 1964, 72 с.
2. КОЖОВ, Михаил Михайлович. *Байкал и его жизнь*. Москва, 1953, 48 с.
3. КОЖОВ, Михаил Михайлович. *Биология озера Байкал*. Москва: Издательство Академии наук СССР, 1962, 316 с.
4. КОЧЕРГИН, И. *Байкал: Путеводитель*. Москва: Аякс-пресс, 2007, 108 с. ISBN 978-5-94161-276-5.
5. КУЗНЕЦОВА, Е. *Байкал*. Москва: Издательство АСТ, 2010, 128 с. ISBN 978-5-17-066562-4.
6. РОССОЛИМО, Леонид Леонидович. *Байкал*. Москва: Наука, 1966, 168 с.

Internetové zdroje

1. Байкал. *Магия Байкала* [online]. © 2003-2012 [cit. 2012-03-26]. Dostupné z: <http://www.magicbaikal.ru/common.htm>
2. Нёрпа, tuleň Вайкалу. *Vesmír* [online]. 2004, č. 8 [cit. 2012-04-16]. Dostupné z: <http://www.vesmir.cz/clanek/nerpa-tulen-bajkalu>
3. Общая информация об Иркутской области. *Иркутская область: Официальный портал* [online]. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://irkobl.ru/irk/>

4. Гражданское общество. *Иркутская область: Официальный портал* [online]. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://irkobl.ru/society/civil/>
5. Республика Бурятия. *Эксперт РА: Рейтинговое агентство* [online]. 1997-2012 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://www.raexpert.ru/database/regions/buryat/>
6. Староверы на Байкале. In: *Baikal Nature* [online]. © 2012 [cit. 2012-03-26]. Dostupné z: <http://www.baikalnature.ru/info/86609>
7. Что есть что. In: *Байкальская земля* [online]. © 1999 [cit. 2012-03-26]. Dostupné z: <http://baikal.irkutsk.ru/php/statya.php?razdel=baikal&nomer=14.txt>
8. Шаманизм. *Baikal Nature* [online]. © 2012 [cit. 2012-03-26]. Dostupné z: <http://www.baikalnature.ru/info/86584>
9. Питание. *Baikal Adventures* [online]. © 2005 [cit. 2012-03-26]. Dostupné z: <http://www.baikaladventures.com/rus/Generalinfo/eda.htm>
10. Víza - režim vstupu. *Atlas.zájezdy.cz* [online]. © 2003 - 2012 [cit. 2012-04-09]. Dostupné z: <http://dovolena.zajezdy.cz/rusko/viza-rezim-vstupu-5.html>
11. О ББТ. *Большая Байкальская Тропа* [online]. © 2010 [cit. 2012-04-04]. Dostupné z: <http://www.greatbaikaltrail.org/ru/node/109>
12. Условия и цены. Рыбалка на Байкале. *Земля Байкала* [online]. © 2002-2009 [cit. 2012-04-20]. Dostupné z: <http://baikalfishing.com/bezymjannaja/price-fishing>
13. Охота. *Baikaler.ru* [online]. © 2009-2010 [cit. 2012-04-05]. Dostupné z: <http://baikaler.ru/guide/activity/hunting/>
14. Охота. *Гранд Байкал* [online]. © 2002–2011 [cit. 2012-04-20]. Dostupné z: <http://grandbaikal.ru/qa/630.html>
15. Дайвинг. *Baikaler.ru* [online]. © 2009-2010 [cit. 2012-04-07]. Dostupné z: <http://baikaler.ru/guide/activity/28/>
16. Дайвинг и отдых на Байкале. *Байкал Тек* [online]. 2012 [cit. 2012-04-20]. Dostupné z: <http://www.baikaldiving.ru/>
17. Letenky. *Letenky.com* [online]. © 1998-2010 [cit. 2012-04-20]. Dostupné z: <http://www.letenky.com/>
18. Jak vypadá život ve vlaku. In: *Cestovatelský blog / Travel blog* [online]. 2009 [cit. 2012-04-04]. Dostupné z: <http://blog.kultovi.cz/?p=166>

19. *Российские железные дороги* [online]. © 2003-2012 [cit. 2012-04-12].
Dostupné z: <http://pass.rzd.ru/>
20. Вертолетные экскурсии. *Baikaler.ru* [online]. © 2009-2010 [cit. 2012-04-04].
Dostupné z: <http://baikaler.ru/guide/activity/1/>
21. Кругобайкальская железная дорога. *Магия Байкала* [online]. © 2003-2012 [cit. 2012-04-04]. Dostupné z: <http://www.magicbaikal.ru/info/railway.htm>
22. Круизы по Байкалу. *Хадарта* [online]. © 2007-2012 [cit. 2012-04-04].
Dostupné z: http://hadarta.ru/ru/platnii_servis_i_raz/kruizi_i_turi_po_bai/
23. Bajkal. *Kudrna* [online]. © 2011 [cit. 2012-04-09]. Dostupné z:
http://www.kudrna.cz/zajezd/bajkal.html?utm_source=adwords&utm_medium=ppc&utm_campaign=Bajkal-Zajezdy&gclid=CJrwyLbHp68CFcfP3wodqQpcXA
24. BAJKAL - MONGOLSKO - ČÍNA. *Cestovní kancelář Livigstone* [online]. © 1995 – 2012 [cit. 2012-04-09]. Dostupné z:
<http://www.livingstone.cz/zajezdy/katalog/detail/bajkal-mongolsko-cina/>
25. BAJKAL – PERLA SIBIŘE. *China Tours* [online]. © 2004-2012 [cit. 2012-04-09]. Dostupné z: <http://www.chinatours.cz/zajezdy/rusko/bajkal-perla-sibire/>
26. BAJKAL, MONGOLSKO, ČÍNA - OD BAJKALU DO POUŠTĚ GOBI. *Cestovní kancelář Nomád* [online]. [cit. 2012-04-09]. Dostupné z:
<http://www.nomad.cz/cs/zajezdy/199-bajkal-mongolsko-cina-od-bajkalu-do-pouste-gobi.html>
27. Bajkal, Mongolsko, Čína. *Invia.cz* [online]. © 2000–2012 [cit. 2012-04-09].
Dostupné z: <http://zajezd.invia.cz/cina/bajkal-mongolsko-cina/bajkal-mongolsko-cina/tour-236310/?id=27928741>
28. Transibiřskou magistrálou za krásami Bajkalu a Mongolska. *Čedok* [online]. ©2012 [cit. 2012-04-09]. Dostupné z:
<http://www.cedok.cz/zajezdy/transibirskou-magistralou-za-krasami-bajkalu-a-mongolska-rusko-57652.htm>
29. Bajkal a Chamar-Daban. *Cestovní kancelář Veligrad Tour* [online]. 2012 [cit. 2012-04-09]. Dostupné z: <http://www.veligrad.cz/detail-hotelu/1/71749:bajkal-a-chamar-daban-rusko.html#terminy>
30. Za tajemstvím Bajkalu. *J.R.Tour* [online]. © 2010 - 2012 [cit. 2012-04-09].
Dostupné z: <http://www.jrtour.cz/8-zajezdy/1-za-tajemstvím-bajkalu>

31. ВАЖКАЛ. *Merkur Travel Agency* [online]. © 2007 [cit. 2012-04-09]. Dostupné z: http://www.merkur-travel.com/page.php?id_category=15&id_razdel=121&id_article=358
32. Байкал - объект Всемирного природного наследия. *Магия Байкала* [online]. 2003-2012 [cit. 2012-03-12]. Dostupné z: <http://www.magicbaikal.ru/ecology/heritage.htm>
33. Заповедники. *Байкал-Lake: информационный портал* [online]. 2006 [cit. 2012-03-13]. Dostupné z: <http://www.baikal-center.ru/books/element.php?ID=1132>
34. Особо охраняемые территории Байкальского региона. *Discover Baikal* [online]. [cit. 2012-03-14]. Dostupné z: <http://www.discoverbaikal.ru/node/14>
35. Байкало-Ленский Заповедник. *ООПТ России* [online]. 2004 [cit. 2012-03-14]. Dostupné z: <http://oopt.info/index.php?oopt=193>
36. Байкальский Заповедник. *ECO Travel* [online]. © 1996-2012 [cit. 2012-03-14]. Dostupné z: <http://www.ecotravel.ru/regions/reserves/1/7/5/>
37. Общие сведения. *Прибайкальский национальный парк* [online]. © 2012 [cit. 2012-03-14]. Dostupné z: <http://xn--80aab1adecfbj1bm7m.xn--p1ai/obschie-svedeniya/>
38. Общие сведения. *Забайкальский национальный парк* [online]. © 2012 [cit. 2012-03-14]. Dostupné z: <http://npzabaikalsky.ru/park/common/>
39. ОАО «Байкальский ЦБК» сегодня. *ОАО «Байкальский ЦБК»* [online]. © 2011 [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: <http://bcbk.ru/node/3>
40. Путин продал Байкал. БЦБК восстанавливает производство. *GazetaIrkutsk.ru* [online]. 2010 [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: <http://www.gazetairkutsk.ru/2010/01/19/id7260/>
41. Диоксины, которые сбросил в Байкал БЦБК, хватит, чтобы отравить все население Земли. *Магия Байкала* [online]. © 2011 [cit. 2012-03-18]. Dostupné z: <http://www.magicbaikal.ru/news/11/bcbk190211-1.htm>
42. Диоксины. *Магия Байкала* [online]. © 2003-2012 [cit. 2012-03-18]. Dostupné z: <http://www.magicbaikal.ru/ecology/dioxine.htm>
43. Экологические риски. *Сохраним Байкал живым!* [online]. © 2010 [cit. 2012-03-19]. Dostupné z: <http://savebaikal.ru/risk>

44. Байкал и его тревоги. *Экологические проблемы* [online]. 2009 [cit. 2012-03-19]. Dostupné z: http://www.ecoproblems.org/2009/01/blog-post_6374.html
45. Охрана озера Байкал. *ФГУНПП "Росгеолфонд"* [online]. 2011 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://www.geol.irk.ru/baikal/baikal.htm>
46. Неконтролируемый массовый туризм. *Greenpeace* [online]. 2005 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://www.greenpeace.org/russia/ru/campaigns/baikal/194524/>
47. Туризм и его воздействие на природу в Прибайкальском национальном парке. In: *Магия Байкала* [online]. 2006 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://www.magicbaikal.ru/ecology/pnp.htm>
48. Браконьерство. In: *Greenpeace* [online]. 2005 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://www.greenpeace.org/russia/ru/campaigns/baikal/194520/>
49. Вырубка лесов в водосборном бассейне озера и лесные пожары. In: *Greenpeace* [online]. 2005 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: <http://www.greenpeace.org/russia/ru/campaigns/baikal/193765/>
50. Источники загрязнения озера Байкал. История Байкальской проблемы. Байкал-Lake [online]. Copyright 2006 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: <http://www.baikal-center.ru/books/element.php?ID=1199>
51. Байкальская нерпа. Дикие животные [online]. 2011 [cit. 2012-04-21]. Dostupné z: <http://animals-wild.ru/mlekoopitayushhie-zhivotnye/200-bajkalskaya-nerpa.html>
52. Байкал, 2010. Personal photogallery of Sergey Dontsov [online]. 2010 [cit. 2012-04-21]. Dostupné z: http://sdfoto.org/blog/bajkal_2010/2010-09-07-43
53. Краткая информация о Байкале. Агротур [online]. 2007 [cit. 2012-04-21]. Dostupné z: [http://www.argotourirkutsk.ru/_files/Baikalmap\(1\).jpg](http://www.argotourirkutsk.ru/_files/Baikalmap(1).jpg)
54. Малое море. База отдыха «Чара» [online]. 2005-2012 [cit. 2012-04-21]. Dostupné z: <http://www.chara-baikal.ru/o-baze.html>
55. "Байкал" гостиничный комплекс (Байкальский тракт). Курорт торт [online]. © 2005-2012 [cit. 2012-04-21]. Dostupné z: http://www.kurorttorg.ru/resort281_sanatorium2217.html#sname
56. "Легенда Байкала" Гостиничный комплекс (Байкал, пос.Листвянка). Курорт торт [online]. © 2005-2012 [cit. 2012-04-21]. Dostupné z: http://www.kurorttorg.ru/resort281_sanatorium2219.html#sname

Slovník

1. ŠROUFKOVÁ, M., M. VENCOVSKÁ a R. PLESKÝ. *Rusko-český česko-ruský slovník*. dotisk 1. vyd. Praha: Leda, 2005. 980 s. ISBN 80-85927-41-1.

ПРІЛОЖУ

Пříloha č. 1 – Мапа Байкалу¹⁰⁰

Пříloha č. 2 – Тулеň байкальскý¹⁰¹

¹⁰⁰ Краткая информация о Байкале. *Арготур* [online]. 2007 [cit. 2012-04-21]. Dostupné z: [http://www.argotourirkutsk.ru/_files/Baikalmay\(1\).jpg](http://www.argotourirkutsk.ru/_files/Baikalmay(1).jpg)

¹⁰¹ Байкальская нерпа. *Дикие животные* [online]. 2011 [cit. 2012-04-21]. Dostupné z: <http://animals-wild.ru/mlekopitayushhie-zhivotnye/200-bajkalskaya-nerpa.html>

Пříloha č. 3 – Šamanská skála¹⁰²

Пříлоha č. 4 – Ukázka ubytovacích zařízení na Bajkalu¹⁰³

¹⁰² Байкал, 2010. *Personal photogallery of Sergey Dontsov* [online]. 2010 [cit. 2012-04-21]. Dostupné z: http://sdfoto.org/blog/bajkal_2010/2010-09-07-43

¹⁰³ Малое море. *База отдыха «Чара»* [online]. 2005-2012 [cit. 2012-04-21]. Dostupné z: <http://www.chara-baikal.ru/o-baze.html>

"Байкал" гостиничный комплекс (Байкальский тракт). *Курорт морт* [online]. © 2005-2012 [cit. 2012-04-21]. Dostupné z: http://www.kurorttorg.ru/resort281_sanatorium2217.html#sname

"Легенда Байкала" Гостиничный комплекс (Байкал, пос.Листвянка). *Курорт морт* [online]. © 2005-2012 [cit. 2012-04-21]. Dostupné z: http://www.kurorttorg.ru/resort281_sanatorium2219.html#sname

ANOTACE

Příjmení a jméno autora: Vařečka Kamil

Název katedry: Katedra slavistiky

Název fakulty: Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Název bakalářské práce: Bajkal – perla Sibíře

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Milena Machalová

Počet stran: 68

Počet znaků: 112 676

Počet příloh: 4

Počet titulů použité literatury: 67

Klíčová slova: Bajkal, vznik jezerní kotliny, klima, vodstvo, fauna a flóra, obyvatelstvo, cestovní ruch, ekologie

Charakteristika bakalářské práce:

Tato bakalářská práce se zabývá jezerem Bajkal. V úvodní kapitole jsou popsány základní geologické, klimatické a přírodní poměry Bajkalského jezera. Následující kapitola se věnuje kultuře obyvatelstva žijícího v okolí Bajkalu. Další část této práce tvoří dvě stěžejní kapitoly. Kapitola o cestovním ruchu objasňuje turistický potenciál Bajkalu a jeho okolí. Poslední kapitola je zaměřena na ekologii a ochranu jezera Bajkal. Zde jsou, mimo jiné, zmapovány hlavní ekologické problémy jak bajkalského vodstva, tak přilehlých krajinných oblastí. Práce obsahuje také čtyři přílohy s obrazovou dokumentací.